

Universitätsbibliothek Wuppertal

Epistolæ obscvrorvm virorvm

cvm inlvstrantibvs adversariisqve scriptis

Textvs

Hutten, Ulrich von

Lipsiæ, 1864

Hochstratus ovans, dialogus festivissimus

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-976](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:468-1-976)

HOCHSTRATVS IACOBVS RIBESIANVS
FRATER LVPOLDVS, HVIC IN ITINERE COMES.
EDWARDVS LEVS, EX HOMINE COMMVTATVS NVPER IN CANEM.

HOCHSTRATVS OVANS

DIALOGVS FESTIVISSIMVS.

INTERLOCVTORES.

HOCHSTRATVS, QVI ET EROSTRATVS DICITVR.
FRATER LVPOLDVS, HVIC IN ITINERE COMES.
EDWARDVS LEVS, EX HOMINE COMMVTATVS NVPER IN CANEM.

LEGE, ET CVM OVANTIBVS LÆTABERIS.

Cum multa quae ad Reuchlinianam contra Hochstratum, fidei vocabant Pfefferkorniani, causam pertinent, non nisi ex hoc dialogo addiscantur, eundem in Epistolarum O. V. accessione apte conlocari mihi quoque visum est. Huttenum huus dialogi auctorem esse, quod non nulli opinati sunt, inter quos Maius etiam et Burckhardus et hunc secutus Münchius fuerunt, ab errore securius cum Meinersio et aliis negatur quam ab Hermanno Buschio eundem conpositum esse adfirmari potest. certe qui scripsit, eo tempore rerum personarumque Spirensium superiorumque Rhenanarum condicionem proprius et accuratius cognovit quam Coloniensium ac Lovaniensium. Neque quo tempore libellus scriptus ac publicatus sit, satis exacte definire possumus. Erasmus Spong. §. 96. „Exiit“ ait „ante biennium dialogus, „cui titulus, ni fallor, ‘Hochstratus ovans’, qui videri poterat in gratiam meam „scriptus. nonne constanter et palam illum damnavi ac modis omnibus egi ut „premeretur [i. e. ut non publicaretur]? Haec a me non fingi sibi conscientia est et „qui scripsit et qui illi fuit in consilio“. Spongia autem Erasmi scripta est mense Augusto 1523. Exiit itaque Hochstratus ovans a. 1521., antea vero quam typis describeretur, Erasmus eum legerat. at vero Hochstratum de Capitonis Argentinensi præpositura, quam is anno 1523. nactus est, verba facere §. 57. legimus: quod ἀναγορισθεῖται, nisi sumamus Capitonem Moguntinam concionaturam nauctum de præpositura Argentinensi sibi conferenda cum pontificiis egisse, unde hi eius negotii ac sollicitudinis longe ante quam conficeretur habuerint notitiam. Exempla mihi ad manus sunt præter Münchianum (Epist. Obsc. Viror. 1827. 8°. p. 325...350.) tria:

1) HOCHSTRATVS OVANS. DIALOGVS | FESTIVISSIMVS. | INTERLOCVTORES. | Hochstratus, qui & Erostratus dicitur. | Frater Lupoldus, huic in itinere comes. | Eduardus Leus, ex homine commutatus | nuper in Canem. | Lege, & cum ouantibus lætaberis. | (20 foll. in 4°., plagulae 5, signatae a...e) Pag. ult.: FINIS. | ERRATA. a ij uer. penut. uerius, lege uanus.||||| ligens lector suo facile corriget indicio.

2) HOCHSTRATVS OVANS DIALOGVS | FESTIVISSIMVS. | INTERLOCVTORES. | Hochstratus, qui & Erostratus dicitur. | Frater Lupoldus, huic in itinere comes. | Eduardus Leus, ex homine commutatus | nuper in canem. | Lege, & cum ouantibus lætaberis. | (16 foll. in 4°. plagulae 4 signatae sunt a...d. In fine pænultimi folii finit carmen IN SIMONEM cui subscriptum est VIVE CAPNION, pagina pænultima vacat, ultima habet dodecastichon | INTERLOCVTORES AD LECTOREM

3) HOCHSTRATVS et r. ut n°. 2. nisi quod octavus versus habet Canem. (non canem.) (14 foll. in 4°. ultima pag. vacua relictæ. signatura est A...C) Locum qui nobis est §. 83. et duo prioris editionis carmina hoc exemplum non habet, sed epilogum quem in fine exhibuimus.

Panzerus (ll. v. Hütten §. 223.) omissis his tribus exemplis unum ab iis diversum, quod mihi videre non contigit, sic descripsit

HOCHSTRATVS OVANS. DIALO-CVS FESTIVIS-SIMVS | INTERLOCVTORES | Hochstratus qui & Erostratus dicitur. | Frater Lupoldus. huic in itinere comes. | Eduardus Leus, ex homine commuta-tus nuper in Canem. | Lege, & cum omnibus ouantibus laetaberis. | Ohne Zeit und Ort, 23 Bl. stark in 4°.

De fide huius descriptionis dubitare non licet: certe in DIALO-CVS in voc. omnibus et in foliorum numero 23 errores latere videntur. Münchius autem (p. 324) cum sic scriberet „Der Titel der einzige bis dahin bekannten Ausgabe ist folgender: „HOGSTRA-TVVS OVANS, DIALO-CVS FESTIVISSIMVS. | Ohne Datum und Druckort, 23 Blätter stark, in 4°.“, temulenter Panzeriana, ut solebat, compilasse credendus est.

HOCHSTRATVS OVANS
DIALOGVS.

INTERLOCVTORES

HOCHSTRATVS, qui et EROSTRATVS dicitur, Inquisitor Hæretic.

Frater LVPOLDVS, huic in itinere comes, et
EDWARDVS LEVS, Canis ex homine factus.

HOCHSTRATVS. At te dii deæque omnes perdant, perditissime canis, cum §. 1.
ista tua inadvertia; Solidum gaudium de prostrato hæretico Capione coagit me
non minus, quam olim curæ, ut in multam noctem vigilarem: modo paululum
10 coibant misero palpebrae, ubi tu, scelerate, latratu furioso totam casulam per-
sonas.

LEVS. Er er er wub wub wub!

HOCHSTRATVS. Nihil tibi indolis est, ignavissime, generosi canes tacite
vim iræ suæ validam exerunt in adversarios magis dentibus quam muliebri vo-
15 ciferatione.

LEVS. Quid, amice, tam contumeliose?

HOCHSTRATVS. Atat, proh deum immortalem, quid hoc rei?

LEVS. Ne obstupescas.

HOCHSTRATVS. Canisne vocè humana uteris?

LEVS. Quidni uterer, qui pridem ex homine in suem et rursum ex ea

⁴ Erostratus] Ἡρόστρατος, Ephesus qui præ gloriæ cupiditate insanus Diana templum qua nocte Alexander M. natus est, incendit. Cic. de N.D.II.27,69. Plutarch. in Alex. M. init. Strab. XIV. p.640. Val. Max. VIII. 14. ext. 5. hæretic.] hæreticorum s. hæreticæ pravitatis. ⁶ canis] qui Erasmus Rot. adlatravit. Cf. vol. I. p.346. sqq. ⁷ HOCHSTRATVS. 2. At te] cf. Plaut. Most. I. 1,37. ¹² Vuub 1...3. ¹³ eft ignauiffime generosi canis, 1.3. canes 2. ²⁰ suem] Ita, ut alia exempla taceam, in Murnari Leviathan epilogi 'Christianæ libertati [sic] osoribus universis' inscripto: „... Eccius dedolatus, et cum hoc excisus est. Leus versus in porcum, cæteri omnes prostrati sunt ...” Ita quoque in libello a. 1521. 4º. publicato Ain Kurzi anted | zu allen myßgünstigen Doctor: | Luthers vn der Christenlichen freyheit | exordium est: „Herdt hōdt alle, der warhaft vnd des herren Christi | freyndt hōdt hōdt, Secht die ellenden, unsaligen, | vnd verzweifelten seynde des Doctor Martinus Lüthers, den Thoman Murner, vnd den Kreter wedel. Vor we-nig tagen seynd sy menschen gewesen, Aber nehund seynd sy | durch ain betriegung, so sy jnen selbs gemacht haben, durch | aines Teuffels züthūn vnd zauberey, wölcher Plutus, Das ist | reichthumb, heyst, der Murnar in ain Trachen, vnd der Wedell | in ain Saw, der Emser in ain bock, vnd der Doctor Dam in ain | Esels kopff vnd der Aleander in ain Löwen vnd Eckius mitt | dem Questen wedel, verwandelt worden, ...” Et haec ipsa metamorphosis sub ipsa libelli inscriptione depicta est.

in hunc modo canem demigravi, quod sub hominis specie suem immundus et lividus canem non minus quam tu vivebam?

HOCHSTRATVS. Perii, imminentem misero mortem ostentum illud omnibus seculis inauditum portendit; adeone l^{et}tiae maximae m^{oe}stitulo maior it comes?

§.2. LEVS. Ne time, inquam.

LVPOLDVS. Bono animo sis, pater frater reverende: nam videtur esse vates, ut in bello Troiano equus Achillis. Quid si fausta fortunataque nuntiaturus advenerit?

LEVS. Erostrate, te diu novi, non solum nomine, sed etiam nuper consuetudine quadam familiari; audivi te plurima loquentem cum sodali de superato Capniione et futuro triumpho. vox ista tua minax et subfusca Erostratum mihi indicat: Hochstratum enim nos erudit⁵ Erostratum nominamus ob similitudinem nominis et rei: verum non agnosco eum qui tecum est.

LVPOLDVS. Sum frater Lupoldus, fidissimus Achates huic Aeneae, qui Erostrato iuris et aequitatis quantum satis est inquisitoribus haereticæ pravitatis commonefacio, quod tamen non ita multum necessarium est illis, siquidem magistris haereticorum, quibus quod libet licet pronuntiare; vicissim autem quæ anxie ex præscripto iuris et iudiciorum observata sunt, doceo petulanter calumniari, homo præterea confidens et animosus, qui nihil sum veritus Spiris contra iudices Apostolicos libellos famosos spargere, etiam contra eius loci episcopum, quem scripsi et dixi, etiam cum suis iudicibus, ineptum esse puerum.

§.3. LEVS. Egregie. Tu es iste frater Lupoldus, opinor, quem vulgo ferunt concacatis soccis fœminalia collo suspendisse, et tamen haud vanus es rerum coniectator; etiamsi non sim, ut putas, vates, certe amicus vobis et esse et haberi cupio, atque socius futuri triumphi, ac monitor fidelissimus, ne quid per inscitiam omittatur quod faciat ad magnificentiam spectaculi.

LVPOLDVS. Reverende pater frater, quisquis est, audiendum censeo, siquidem didicisti diligentia inquisitionis haereseon magas anus aliquando per assumptos catos et feles locutas, fieri etiam potest quod Catarina tibi olim ada-

⁴ l^{et}ticeæ ³. ⁷ equus Achillis] Xanthus. *Homer.* II. XIX. 404. sqq. nunciaturus ^{2.3.} ¹⁴ Lupoldus] Idem qui in Dialogo novo et mire festivo, ex quorundam virorum salibus cribrato zelosissime contra latinizatores novos disputat, et qui in Conciliabulo Theologistarum §§. 31. sqq. ‘recepta a magistris qui fuerunt ante nos’ contra novas ribaldrias defendit. fidiss.] Cf. *Verg. Aen.* I. 188. 312. etc. ¹⁷ pronūciare 2. ¹⁹ Spiris] Post utriusque partis, Reuchlini Hochstratique, a decreto Moguntino ad sedem apostolicam interpositam provocationem Leo X. causam fidei Spirensi episcopo Georgio Palatino duci commiserat, qui ei cognoscendæ Thomam Truchsessmentum Georgiumque Schwalbacensem, canonicos, adiunctis Phil. de Flersheim, Ioa. Vigilio (*Wacker*), Francisco de Sickingen, Iod. Gallo (*Hahn*) et Wolfg. Fabricio Capitone (*Köp/lein*), præfecit. Secundum Reuchlinum indicatum et Hochstratus ad omnes litis expensas ferendas Reuchlinoque florenos CXI Rhenenses restituendos damnatus est d. 24. Apr. a. 1514. Tum Hochstratus non solum non adquievit sed furibundius etiam intumuit: condemnatorii libelli ignesque a Coloniensibus parantur. Cf. infra huius dialogi §§. 26. Maii vit. Reuchl. p. 44. 412. sqq. *H. v. d. Hardt hist. reform.* II. p. 8. ²¹ epm 1.2. ²⁴ vanus omnes, sed tamen in Erratis habet 1: uerius, lege uanus. es] et 1. ³⁰ catos] i. e. catos, *ἄλογος*, Kater.

mata, quam tuus ad omnia sodalis Magister Noster Conradus Colle a te commendatam et aliquanto post mortuam apud auditores suos obortis lachrymis officiose perluxit, laudavit pro concione in grandibus illis commentariis, quæ super Thomæ tumidum tomum priorem tumidiora consarcinavit, eius commen-
5 munit religiose, et tu quoque indictis per monasterium sacris magna misericordia quam vivam deperiebas, prosecutus es defunctam, nunc, opinor, per Cani-
diam Ecciani amoris conciliatricem excitata (ut ea mirifice studet rebus theolo-
gicis) vices redditura advenit, pudore autem impedita nomen edere nobis dubi-
10 tat. eripiam igitur me foras remotis arbitris, haud gravabitur se soli prodere
quocum non rarius occulte consuevit, quam cum Magistro nostro patre fratre
Conrado Colle.

HOCHSTRATVS. Mane, mane.

§. 5.

LEVS. Ipsissimus sum Leus, non mulier, quanquam me leviores autument, quamvis muliere et inconstantiem, magisque iracundum. sum, si nescis, inquam,
15 Eduardus Leus, Anglus ille, quanquam non pauci me affirmant aliunde illuc im-
portatum, quod mihi non sint eius provinciæ candidi mores, neque liberalis
habitudo corporis; frons brevis, editior, in quatuor acies acuminata suillum in-
dicat, macilenta facies virulentum, impeditus et celer gressus muliebrem, incon-
stantem, mendacem animum; hinc natam suspicionem . . . .

20 LVPOLDVS. Missa hæc face. quin expone quid acciderit, ut canem inires.

LEVS. Ne dixeris Leum canem iniisse, sed quod induerim principio por-
cum, mox canem, ut vides, alii tamen me calumniantur initum et iniisse mo-
dis nefariis, qualibus scilicet tuus iste populus assolet.

HOCHSTRATVS. Cave mysteria hæc vulgus noscat de Leo porco. perge.

25 LEVS. Lovani nuper inquisus, nam de bonis loquor, propter impudentiam §. 6.
et sycophantiam, qua studiis et pietati fui hactenus molestus, impetravi ut li-
teris regis illinc evocarer ad familiam reginæ Angliæ, nempe ut illi essem a
sacris: Habet autem id muneric hanc eminentiam, ut sacrificulo illi iejunandum
sit quo ad muliercula satis indulserit somno, quod profertur sæpen numero usque
30 ad horam tertiam pomeridianam: Autor fuit ut eo vocarer Scanditus Minorita,
iniquissimus bonis studiis et moribus, cui felicissime omnium cessit hypocrisis
et assentatio; nam ad episcopatum non contemnendum his artibus est elucta-
tus; hic curavit, et cum eo alter quispiam, ut plurimum laudum mearum epi-

¹ Colle] Kollin s. Koellin, Suevus, Ulmæ ordini prædicatorum inscriptus Hei-
delbergæ S. Thomam explicavit a. 1507, postea Coloniam translatus gymnasii il-
lius ordinis regens ac moderator sacras litteras interpretatus est. eius ad Reuch-
linum et huius ad illum epistula celebris causa fidei quasi exordium fecerunt.
Vide Reuchlini epp. (Indic. bibliogr. n°. 51.), Maii vit. Reuchl. p. 325. sqq. Hartz. pro-
drom. hist. univ. Colon. p. 15. Scriptis etiam contra Lutherum 'opus novum'.
obii a. 1536. ³ commentariis] edit. Colon. 1512. fol. Venet. 1589. fol. 1602. fol.
Cf. Hartzhem. biblioth. Colon. p. 64. ⁶. Nunc edd. ^{6.7} Canidiam] Cf. (Pirek-
heimeri) Eccl. dedolatum. ^{10.11} P. F. edd. ut infra s̄epe. ¹⁹ hic 1.2. sed in
Erratis 1. habet: lege hinc suspicionem. 3. nata suspicio. 3. Puneta addidi
quæ significant a Lupoldo Leum dicentem interpellari. ²³ tuus pop. Prædi-
catores pædicatores dicit. ²⁶ pietate 1.3. sed in Errat. 1.: lege pietati. ²⁷ fa-
miliam] aulicam. ²⁹ quod] i. e. qui. ³⁰ Scandicus 3. Henr. Standish, Fran-
ciscanus, theol. Dr. Oxoniensis et a. 1519. episc. St. Asaph, Catharinæ reginæ a
consiliis, et vehemens divertii regii inquagator. contra Erasmicam N. T. inter-
pretationem ipse quoque scriptis. † a. 1535.

stola missa referret, quas tamen, quia rege imprudente illi infusserant, episcopus quidam Angliae doctus iterum expunxit, relicta vocatione quacunque.

§.7. HOCHSTRATVS. Quis est ille episcopus ita malignus tibi? quid taces?

LEVS. Vereor ne, si dixero, id resciscat autor, et sic incipiat aperte male velle.

HOCHSTRATVS. Tacebo.

LEVS. Tu tacebis? sicut consultationem Reuchlini tacuisti, quam vir aperatus ad manus archiepiscopi Moguntini secreto scripserat, tu miris technis acquisitam per provincias, per cœnobia diversarum factionum contumeliose publicasti, sparsa etiam in vulgus fama per libellum baptizati Iudæi nomine editum,¹⁰ virum illum integerrimum esse hæreticum, adeo ut ei necesse esset se per apologiam purgare orbi.

§.8. HOCHSTRATVS. At ille tum averterat non solum nominis immortalitatem, sed et auri Iudaici capturam: utramque enim rem facultas auferendi libros Hebraeorum attulisset, quod facinus esset singulare et arduum: qui enim super¹⁵ fideli pravitate convenias eos quibus maxime licet, ut nunc sunt, extra fidem manere, praesertim ubi constitutiones Imperatorum et Pontificum repugnant? et quod miseri Iudæi, si non ut ab hæreticis eorum divitias mihi rapiendi fieret facultas, certe coacti fuissent maximo redimere paucorum libellorum usum. cæterum fidus sum ubi perfidia non fecerit ad farinam.

§.9. LEVS. Imo si fecerit ad famam, effluis plenus rimarum, qui Prædictor es et Monachus, nec ita tenax secreti confessionis auricularis. unde alioqui, obsecro, tam expressa notatio occultissimorum vitiorum e suggestu? Iccirco ego, cui cum vestro sodalito magna intercedit necessitudo, tamen soleo duntaxat ea dicere, quibus palam factis non tam pudor quam probitatis opinio nascitur: huius²⁵ voluntatis sunt quibuscumque vel indeos liberalior: quis enim sani capit is futili concredit quod proditum notam inureret?

§.10. HOCHSTRATVS. O nefarium hominem, quid ais? adeone ex tuo animo alienum aestimas? privato tibi parum animadvertisens Erasmus scripsit paucula verba, quæ tu legenda proposuisti orbi, siquidem orbi te scribere iactitas, et istiusmodi levitatis me quoque insimulas, fidem ipsam severitate superantem,

LVPOLDVS. Graciam scilicet.

§.11. LEVS. Vocatus itaque qualibuscumque literis ad reginæ Anglorum sacra mox ad iter me accinxi, abscessi Lovanio, veni Londinum; sub noctem autem ob oculos nescio qua occasione revocavi quo studio, quanta observantia Prædicatores, et Camelite Lovanienses affluissent meditanti mihi insidias Erasio: contulerunt enim in nidum meum quisque ovum suum, et ita eorum præsidio freti annotationum centonem intra biennium conportavimus, quas domesticus meus rhetor hispanus magna ex parte expolivit, operamque optimam navasset nisi in stultitiam, vitium oratori maximum, tam crebro incidisset: pugnat enim⁴⁰

¹ infalserant 4. ¹² episc.] Wolsey? ⁴ aperta 1.3. apta 4. (!) ⁸ archiep.] Urielis d. d. 6. Oct. 1510. in Reuchlini Augenspiegel. p. I. sqq. Cf. Maii vit. Reuchl. p. 257. sqq. H. v. d. Hardt Hist. lit. ref. II. p. 6. sqq. . Tu edd. ¹⁰ libellum] Handspiegel Ioannis Pfefferkorn. (1510.) ⁴⁰. ¹² apologiam] Augenspiegel.. ¹³ euerterat 3. ¹⁸ diuicias 2. ²¹ Terent. Eun. I. 2,25. „Plenus rimarum sum, hac atque illac perfluo“. ²³ uiciorum 2. ²⁶ futile 1.3. sed in Errat. 1. lege futile. ³² Graeca fides, ut Punica, est perfidia. ³⁶ Carmelitæ 4. Immo, de industria electu est canina littera. ³⁸ Annotationum libri duo, in Annotations N. T. D. Erasmi. Basili. 1520. ⁴⁰ in edd. omiss. addidi.

plæaque, ut figmentum facile agnoscas. In eam cogitationem gratitudinis coniectus cœpi leviter ex capite laborare, qui dolor in horas contentius urgebat, ita ut postridie animum agerem; mortuum autem extempo Mercurius, postquam Genium meum consultum habuit, quanam ratione hominis vitam transivisse, 5 virga sua monstrifica in eum me porcum abegit, quem tum Lovanii fratres prædicatores alebant; equidem vero multis obsecrabam illum, ut me vel annum permetteret inter aulicos deos obversari corpori restitutum: negat ille ex se id esse aut factum aut unquam futurum: ego autem, qui potentem novi deum, §. 12. ut conetur saltem, etiam atque etiam insto atque urgeo, mihi enim exorsam 10 telam pertexendam, augendum Lei nomen, attenuandum Erasmi, quod apud Anglos longe omnium honestissimum habetur: præsidia huic rei firmissima sita in Monachis, qui modo in aulis principum soli regnant: tantum enim potest argutissima hypocrisy, sed cum magno malo totius orbis id potest. Ibi me deus ille versipellis peramice intuitus, ut unice deamat mendaces, fucatos, ho- 15 mines fidei non admodum adamantine, 'Fata' inquit 'prohibent, Lee magnifice, ne unquam reviviscas; quin abactus Lovanium ante proximam lucem in porcum crassum spurcissimi cuiusdam cœnobii tuorum aut Camelitarum aut Prædicato- rum commutaberis. porro quod ad me attinet, ne tota expectatione frustreris, §. 13. persuadebo Apollinem, quo idolum tui herbis et carminibus efficacibus confictum 20 substituat, pro Leo facturum sacra reginæ, sed inania, nimirum inane ipsum et omnino expers divinæ illius auræ, οὐ τὸ ὄλον ἀπνεον: poena enim Promethei, qua huius solertiam animum indentis figmento suo severe sancivit Iupiter, cautum Phœbum deterret, quo minus tibi audeat salientem sub lœvo pectori vim a Iove suffurari et cordatum reddere. itaque ego porcus Lovanii in 25 Anglia esse arte, ut dixi, Apollinis videor; atqui frustra speravi circa simulacrum Lei sacrificuli certamen incrudescere elegantie et barbariei, quemadmo- dum circa Aeneæ statuam Græcorum et Trojanorum olim incruduit. O duram sortem: nam me negligunt sophistæ ceu parum sophistam; eruditæ velut iner- mem et arcu et sagittis nudum serio congressu dedignantur, quanquam odiose 30 petulantiores quidam ludere in me non cessant; denique reginæ animus erga me . . . .

LVPOLDVS. Desine querelas, obsecro, tametsi iustas, et de ingenio porci §. 14. Angli agas.

LEVS. Quid, malum, de ingenio porci audies, quod nullum penitus ha- 35 bui, siquidem porcus eram, cui anima pro sale est, haud secus atque ociosæ turbæ Monachorum, quibus vita nihil est usui quam ut condat carnem ne put- trescat, qui numeri sunt et fruges consumere nati, qui telluris inutile pondus, præterea nihil, non serunt, non metunt, tantum fruuntur, et vorant demessos fructus, quos ab agricolis aut promissis preculis aut societate meritorum fa-

² contentius] intentius. ⁴ Geniū 1. et tamen in Erratis legitur: Senium, lege Genium. statim autem adiectum est „Quædam tamen horum non in omnibus repe- rientur. Si quæ tamen præter hæc fe obtulerint, diligens lector suo facile cor- riget iudicio”. ¹⁴ deus] fene 1. 3. sed in Errat. 1. lege deus. ¹⁷ Carmelitarum 4. Cf. supra §. 11. ¹⁹ Appollinem 3. ²¹ οὐ τὸ ὄλον ἀπνεον.] totumque sine calore, ignis expertem. Prometh.[Cf. e. gr. Hygini fabb. 142. 144. ²³ Ieuo 1. 2. 3. ²⁵ Ap- pollinis 3. ²⁷ circa Aen. st.] Homer. II. v. 449. sqq. ³⁷ num.] Horat. epp. I. 2. 27. „Nos numerus sumus et fruges consumere nati”. tellur.] ἐτώσιον ἄχθος ἀρούρης. Homer. II. XVIII. 104. cf. Odyss. XX. 379. ³⁸ non ser.] Evang. sec. Matth. VI. 26. ³⁹ præculis 2. societati 1. 3.

ctionis suæ, quæ nulla extant, aut blandiciis vanisque ceremoniis, nugis nuga-
cissimis comparant, de quibus scriptum est 'In labore hominum non sunt et cum
hominibus non cœduntur flagris, propterea tenuit eos superbia': nihil enim im-
patientius, nihil intolerabilius humili patrum fratrum Reverendorum fastu, et
omnia arroganti eorum supercilie de omnibus detrahunt, damnant, calumniantur,⁵
et tamen nihil vel ferendum edere possunt, nihil consiliis et tantundem armis va-
lent, nisi arma dixeris malam mentem, peiorem animum, pessimum exemplum,
linguam veneno tinctam, et id genus Fraternalium virtutum: et adhuc rogas de
ingenio porci apud porcos Prædicatores nutriti? fabula!

§. 15. LVPOLDVS. Bona verba! istud non agebam: didici pridem ex Magistris¹⁰
Nostris, quanto ingenio ad nocendum sis prædictus: quid autem Leus porcus inter
fratres tuos feceris tulerisve quæro.

LEVS. Quid? voravi furfures otiosus inter ignavos, pinguis inter ventres
crassiores, stultus et bardus cum stuporibus et saxis agebam, passus vero atrox
fatum, dissecus in frusta delicatulis Prædictoris palatum refeci; demigravit¹⁵
animus iubente Proserpina in hunc Canem, alioqui totus egestus in latrinam
misere.

HOCHSTRATVS. Hui, Leus oletum est?

LEVS. Tu comesse potes, amica luto sus, canis modo sum, splendidam
aliorum gloriam arrodere soleo, non stercus, quod inquisitorum videtur, tam²⁰
etsi sub porco degens te fortiter iuvi et docui.

§. 16. HOCHSTRATVS. Dic, sodes, quo ingenio sus Minervam docuisti?

LEVS. Minervam? ista Minerva paulo ante in stupro et adulterio depre-
hensa est. ne dissimula, ingenium tibi suillum profuit.

HOCHSTRATVS. Qua ratione, obsecro?

25

LEVS. Accessisti haram meam vesperi quodam a cena comitante reverendo
Magistro Nostro Ecmundensi Camelita, quem hospitem rogaras, opinor eo loci
levaturus vesicam; arrectis tum auribus accepi tristem tibi nuntium venisse a
patribus reverendis, Franciscum videlicet Sickingerum esse asserturum in tran-

quillitatem senem illum Capnionem, varie iactatum a te septem annis, porro³⁰
illos quodammodo similes cessuris tempori videri, te vero necrum animo fra-
ctum in noctem proximain reieccisse consultationem, ubi cautum omnibus late-
bris prætentatis tutum sis initurus consilium, ne quando vél causa cadas vel

§. 17. magnum malum tuo invehas capiti inconsulta celeritate: magnanimus itaque Aga-
memnon vocasti in concilium istud nocturnum per fratrem Lupoldum Latomum³⁵
Ulyssem tuum, qui tum altum hauriebat somnium contra Lutherum, asserentem
quemlibet hominem ex præiudicii Pauli apostoli peccatorem esse; verbis autem

¹ exstant aut blanditiis 3. ³⁻⁴ impacientius 2. ⁴ intollerabilius 2. ⁹ fa-
bulæ] = dummes Geßhwäb! Possis etiam rabula! ¹³ ociosus 2. 3. ²² Sus Min.]
Fest. „Sus Minervam“ in proverbio est, ubi quis id docet alterum, cuius ipse
inscius est". Cie. Acad. I. 4. „...inepte quisque Minervam docet". ²⁷ Carmelita 4.
Cf. (Neseni) Epistolam de Magistris Nostris Lovaniensibus, cuius particulam ex-
hibuimus vol. I. p. 171. sq. n. LXXVIII. ²⁹ Franc. Sick.] Cf. supra pagg. 438. sqq.
³¹ cessuros 4. ³⁴⁻³⁵ Agamemn.] Cf. Homer, II. II. init. ³⁵ Latomum] Non Bartho-
lom. Masson, Arlunensem, nec Ioannem Latomum, sed seniorem Iacobum Masson,
Camberonensem, AA. et theol. D. qui Lovanii ab a. 1500. docuit, haereticæ pra-
vitatis inquisitorem, Lutheri doctrinæ hostem, primatus Pontificis Rom. et mo-
nasticorum institutorum defensorem acerrimum. † a. 1544. Effigiem hominis ex-
hibet Foppens Biblioth. Belg. ad p. 520. ³⁷ Paul. ep. ad Gal. II. 17.

tuis præsentem rogasti Ecmundensem, Nestorem illum perversum senem delirum, odiosum, barbarum, æqualem tibi, cuius ex ore amerior felle fluit oratio, quem ferunt ex Invidia, deterrima dea, Cerberum sustulisse, et eum in hanc lucem exposuisse quartam Furiam ad vexandas res humanas ferali latratu. Sunt 5 qui huius te germanum autument, eodem ab illo partu simul effusum, pestem nimirum maximam bonis studiis Christianisque moribus, quanquam ego, ne mentiar, haud parum momenti ad utramque rem dissipandam contuli, verum ad tui imitationem.

LVPOLDVS. Digrederis nimium, revoca te in viam, et ostende quomodo §. 18.
10 Reverendo patri fratri Iacobo Hochstraten profueris porcus.

LEVS. Eo tendebam: intellexi probe meum quoque ferrum (quod aiunt) in igne esse, rem agi communem: mea enim permultum interest victorem evadere barbariem et Fraternalem superstitionem, cui sum lacessito Erasmo patrocinatus: cœpi animum pro captu meo ferendi vobis suppetias, et grunnitu 15 sonoro noctem conatus sum ab oculis senatorum illorum detergere, ne quid iniuriouse, ne quid dormitanter aut ignave aut quod parum subsistat, inexpensa et somniculosa ratio suggesteret: assidua enim et diutina cogitatio eruit abstrusa procul.

HOCHSTRATVS. Sedulitate nocuisti, frater: nam conclavi quodam intro- §. 19.
20 clusi quisque suo ingenio attoniti meditabamur; Latomus genibus connexus aure sinistra humi hæsit, podice versus cœlum sublatu, siquidem circularis figura perfectissima nobis plurimum diligitur. superne afflatum sic expectavit, mi Eduarde, et Megæra, si recte commemmini, in aurem illi tum colloquebatur nescio quid ad nostram utilitatem spectans; Ecmundensis, ut est non satis sanus, utrinque 25 caput crebro iactavit, concussis etiam sæpenumero humeris, modo annuens, modo renuens, commutatis identidem vicibus; ego autem, quoniam vertex sum Theologorum, paulo post egressus cubiculum ascendi perticam illam, cui gallinæ insidebant, supra gallum gallinacium, quod decuit, quia sum primas facilitatis nostræ, demissis utrinque pedibus eo loci me confirmavi; sic vicinior superis 30 arripui diviniorem influxum, nec attactu obstitit malitia terræ, quæ solet sublimia contemplantibus Theologis, si huic inhæserint, ferme crassum instillare sensum; quemadmodum vas impurum vini vim corrumpit et ad se trahit, ita §. 20. terra eorum qui ei insistunt, aciem obtundit et semet abripit ad terrena: idcirco dictum videtur ad huiusmodi homines 'Terra es et in terram reverteris', nos vero Theologi cœlum sumus, sicut scriptum est 'Cœli enarrant gloriam dei'.

LEVS. Sed atrum sidus erexit medius Latomus, opinor.

LVPOLDVS. Utinam, Lee, cometam illum pilosum lingua tum late exploras.

LEVS. Optarit hoc poeticus populus. Sed quid sic paratis boni in mente venit, Erostrate?

HOCHSTRATVS. Nescio: nam totum inventum omnibus nobis excussisti, §. 21. obstupefactis clamore tuo; silentia omnia late tenuerunt, interquivisti et tu aliquandiu, mox inopinato prorupisti in acerrimum grunnitum, ut vix nostri com-

¹⁰ patri fr.] P. F. *edd.* ¹¹ ferrum i. i. esse] *Senec. lud. de morte Claudii IX. 6.*

²¹ cœlum 2. ²³ Megera *edd.* ²⁸ facultatis 4. facilitatis 1. 2. 3. *non per errorem, puto.* ³³ semet] *semel edd.* arripit 2. ^{33.34} Idcirco 4. Terra] cf. *Psalm. XL.*

10. XLI. 13. ³⁵ cœlum et cœli 3. scr. est] *Psalm. XVIII. 1.* ³⁷ Leo 1.3. 4. linguatum 3. lingua] rostro, nam Leus tunc porcus erat. ³⁹ poet. pop.] i. e. bonarum litterarum contra theologastros defensores.

potes essemus, et quemadmodum fragor fulminis incidentis in tecta ei qui sub his dormit, omnes somnii species oblitterat, ita nobis cogitationem vincendi subtilissimam tuus extinxit grunnitus, ne vestigio quidem vel tenui relicto.

LVPOLDVS. Quam nihil interest, an pecces intempestiva benevolentia an similitate!

§.22. LEVS. Certe equidem moliebar utilem vobis operam navare, et secus cedit; sum extra noxam, si animum spectes. ecquid igitur? num posterior cogitatio eandem vincendi rationem iterum pervestigavit?

HOCHSTRATVS. Nihil minus: necesse habui vulgatam incedere viam, agere literis commendatitiis, pecunias niti et largitionibus immodicis, ut magnae sunt ¹⁰ opes nobis mendicis, atque mendacia struere contra insontem, quæ non insolens atque imperite confinxii, atque haud difficulter credita sunt Romanensibus: nam ex animo illorum conficta erant, siquidem iniquissimi sunt omnibus ingeniis Germaniæ, quod nimium anxie Christi dogmata suspiciunt, explosis hominum commentis, tanquam adulterantibus syncretitatem religionis, quæ res quæ-¹⁵ stum illis avertit, et ad spem reparandæ libertatis Germaniam excitat, oppres-

§.23. sam aliquot seculis dura tyrannide pontificum Romanorum. totam hanc invidiā in unum Capnionem contuli, tanquam ad fontem et caput mali, at verisimilia omnia, nempe agmen eius ordinis erupisse, postquam ego, fortissimus Rhomanæ potestatis satelles, primum impetum in illo confregi, qui solet esse ²⁰ acerrimus, exeruisse literatos capita, ceu tyranno graviter imminentे excusso redditam libertatem, quemlibet quidvis et dixisse et scripsisse; neque me unum tantæ moli sustinendæ idoneum, convocatis etiam auxiliis Coloniensium et Lovaniensium theologorum, fidissima quidem subsidia sunt ab illis, sed imbecillia, quæ mediocris etiam eruditio levi articulo repellit; in ducem huius tumultus, ²⁵ Capnionem, edenda dira exempla ad terrendos alios, Lutherum periisse perditō illo, neque verendum ne posteritas frænum abiiciat, superstitione servante ex-cubias in utramvis aurem dormiendum Rhomanis, nihilque posse sana iudicia, quorum mira futura sit paucitas, quando ingenia rei familiari quam literis ita

§.24. contemptis maluerint studuisse. Reverendus pater Thomas de Vio Caietanus ³⁰ Cardinalis, qui pontificiam potestatem plus quam omnes Augustini de Anchona, quam omnes Alvari, plus quam universa turba Canonistarum impudenter adulantium, eo libello quem 'de potestate summi pontificis' inscripsit, extulit longe super Petrum: nam in angelos imperium exercere et miseras animas catervatim ad inferos pro libidine deducere sanctissimo domino nostro impune permittit, ³⁵ illumque pronuntiat anathema esse qui audeat vel hiscere contra; quanquam alii constanter aiunt hinc præbitam ansam ingenii Germanorum, quæ pastorem

² spēties 3. spēs 1. ²⁰ Romanæ 3.4. ²⁸ ἐπ' ἀμφότερα καθεύδειν τὰ ὡτα. Polluc. II. 84. Cf. Plaut. Pseudul. I. 1.121. ³⁰ R. P. edd. „Thomas de Vio, a patria, arce regni Neapolitani ad mare Tyrrhemum sita, dictus, natus a. 1469. ord. Prædicatorum in conventu Caietano, unde Caietani cognomen, a. 1491. Lector artium Patavii, post Magister Theologiae Brixiae, Ticini et Romæ docuit, a. 1517. Cardinalis tit. S. Sixti, varia cœtus sui negotia gessit et a. 1534. obiit". Hæc, ne plura de notissimo homine, ex Fabricii bibl. Lat. med. et inf. at. VI. p. 739.

³¹ Ancona 4. Augustinus Triumphus, Anconitanus, ord. Augustin., inter alia scripsit Summam de potestate ecclesiastica. † a. 1328. archiepiscopus Nazarenus Neapol., aet. a. 85. Cf. Fabric. I. c. I. p. 401. sq. ³² Alvari] puto de Pelagio dici, discipulo Ioa. Scotti, ord. Minor., Ioannis PP. XXII. pénitentiario, Summæ de planctu ecclesiae auctore. Cf. Fabric. I. c. I. p. 202. sq.

populorum, non depastorem, non depopulatorem, et patrem, non perditorem atque extinctorem in summo pontifice agnoscent: sed mihi non videtur, cum non hil nimium dici possit ad augendam maiestatem ecclesiae vel invito Christo, quod ab utili et honesto videre est: quid enim honestasset et locupletasset ordines mendicantium, si non maiores nostri desudassent feliciter confirmandis viribus clavum ecclesiae, si non reges et proceres mundi coegissent in numerum servorum facientium pontificia imperata? et ne nimium prisca referam, quid Ecclesium auxit sacerdotio ditissimo et quingentis ducatis, quam quod fortissime adulatus est? Quid putas facient alii qui obnoxii sunt pontifici propter donatas abbacias, episcopatus, praeposituras, galeros Cardinalios, quae solent alioqui Rhomae venire maximo? certe inclinabunt in parietem feliciorem, et prudenter, mea quidem sententia; decet enim quemlibet remetiri gratiam, sive iure sive iniuria, nihil refert. quare et vehementer probo reverendum patrem fratrem Silvestrum, Magirum sacri palatii, qui docte insistit iisdem vestigiis, Sed ad §. 26. rem, Thomas Cajetanus Cardinalis S. Sixti viam ad aures Rhomanas mihi praestruxit, qui affirmavit maxima contentione Germanos abiecturos iugum, nisi atrocissime in autores redeuntis ad Germanos iudicij animadversum fuerit. Praeterea Adrianus Cardinalis Derthusiensis, Theologus cum ingenti supercilie suacissimus, pectus cæsareæ aulæ, in hoc literas Rhomam ex animi mei sententia nomine Imperatoris scripsit, et (ut in me nullus neque famæ neque poenæ metus) sequestravi e patribus ordinis nostri, qui tametsi sacramento Philippo de Flersheim Canonico et Cantori Spirensi, et editis etiam literis suorum cœnobiorum signis confirmatis sese obstrinxerant, quod essent curaturi, ut causa illa perpetuo silentio oblitteraretur a summo pontifice, testati tamen sunt literis ad Romanenses, me monitore, quod pro concordia et extinctione causæ scripserant, id nihil ex animo scriptum, sed tantum avertendi periculi causa. fuerunt autem missæ literæ in hoc Rhomam a Cardinale Moguntino, a Palatino principe electore, et a concilio Prædicatorum, quod Francofordie tum coierat, iuxta exemplar exhibitum iis, quos illi exorarunt arbitros inter Franciscum Sickingerum et patres ordinis. Postremo interminati sumus nihil quempiam ex nostra factio in toto orbe adversus Lutherum pro pontifice dicturum, nisi condonata condemnatione Reuchlini. His rationibus effeci vulgatis quidem Rhomæ licet paulo impudentioribus, mi Lee, non sine magna vi pecuniarum: nam Petrus Anconitanus Cardinalis in officio tenendus fuit, ut sententia Spirensis dam-

⁵ fœl. 3. ⁷ impetrata 3. ¹¹ Romæ 3.4. fœliciorem 3. ¹³ R. P. F. edd.

¹⁴ Cf. art. Silvester Prierias. Magirum *edd.* magirus = cocus, *nolui scribere magistrum.* ¹⁸ Adrianus cardinalis Dertusiensis, postea Adrianus PP. VI. Cf. epistulam Adriani de Traiecto ex Mechlinia d. 21. April. a. 1514. ad Bernardinum (Caravajal) Cardinalem S. Crucis scriptam ap. Friedländer Beiträge. p. 111. sq. Idem d. 29. Mart. a. 1520. „Compostella scribit ad s. facultatem theor. Coloniensem, laudat eins zelum, et opem promittit contra Ioa. Capnionem et Franc. de Sickingen". Hartzheim. prodr. hist. univ. Colon. p. 18. Drechtfusien 1.3. Drechtfusien 4. (!) Derthfusien 2. sed in marg. 1. est Derthfusien. ¹⁹ Romam 2.3. ²¹ fæcro 2. ²² Flersheim 3. Cf. supra adnot. ad §. 2. ²⁷ Romam 3.4. Palatino princ. Ludovici comitis Palatini ad Leonem X. Heidelbergæ d. 20. Mai. a. 1520. datae prædictorias commendantes litteræ extant ap. Friedländer 1. c. p. 116. sq. ²⁸ concil. Francof.] Has litteras die 10. Mai. a. 1520. scriptas supra p. 446. sq. repetivimus. ^{23,24} Cf. art. Accoltis, Petrus de. sent. Spir.] Cf. supra adnot. ad §. 3.

naretur, quam comprobarat antea Cardinalis Dominicus Grimannus. deinde editi per me ex diversis ordinibus, et item Lateranense concilium.

LEVS. Quid audio?

§.28. LVPOLDVS. Nihil novi: solenne est Rhomanis iudicibus eandem rem ex iisdem actis iudiciorum nunc probare, nunc improbare, ut regina Pecunia ius-⁵ serit, et suaserit commoditas: nam utile ab honesto longissime distat.

LEVS. Quantum intelligo, verum est illud Aristophanicum

"Απαντα τῷ πλούτεῖν γὰρ ἔσθ' υπῆκοα."

HOCHSTRATVS. Hoc nomine mihi minus charus es, quod Graecus es.

LEVS. Non est causa, cur minus sim charus, quoniam graece parum scio,¹⁰ sed magnopere apud sciolos scire videri cupio; forte audivi eum versum a meo rhetore, quem memorie demandatum occino frequenter, cygnus inter anseres.

LVPOLDVS. Hoc est, ni fallor, 'Corvus inter picas', quia videris Theologos significare.

§.29. LEVS. Per maiestatem Theologicam oro, Erostrate laudatissime, ne gra-¹⁵ veris causam reddere, cur in octavum annum cessaris.

HOCHSTRATVS. 'Cessarim' ais? hoc unum egi perpetuo, ut perderem ex charitate fraterna incitatus inimicissimum Capnionem, quanquam a Spirensi episcopo provocans Rhomam, conabar moras infinitas nectere, ut interim defuncto adversario impune liceret insultare, neque deterruisset, quod aiunt, cum mortuis tantum larvas luctari; nam iterum vulgo fertur, Tutum esse mortuo leoni barbam vellere. Verum seculo animo Capnion hoc telum elusit impetrato in iudicem Dominico illo Grimanno: is, ut fuit sapientissimus theologus et integer, totius causae angulos excusit, et secundum iustitiam pronuntiasset, nisi solito ingenio curassem illi mox adiungendum Petrum de Accolitis Cardinalem²⁵ Anchonitanum tituli S. Eusebii, qui peritissimus est in Regulis Cancellariae fundendis et refundendis et Registrorum foliis enumerandis, sed nudissimus lite-³⁰ rarum sacrarum, et plane nihil ad Grimannum. Proinde novo labore tandem sum consecutus, ut adderetur tertius Bernardinus Cardinalis S. Crucis: tum res

¹ De Dominico Grimano card. cf. art. Marci, card. s. ² editi per me] i. e. effeci ut ad iudicium ordinarentur. . Et item edd. ⁴ Romanis 3.4. ⁷ Ari-
stoph. Plut. 146. (divitiis enim omnia obcediunt.) τῷ πλούτεῖν (omiss. γάρ) 2. τῷ
γὰρ πλούτεῖν 1.3. πλούτεις ξέτιν 4. ¹¹ forte audivis] Ipse Reuchlinus eo versu
us erat in ep. ad Adrianum card., quam ad §. 30. indicavimus. ¹² cygnus]
„... argutos inter strepere anser olores“ Verg. ecl. IX. 36. ¹³ Luditur proverbiis
ex vulgaribus fabulis desumptis. Cf. Pers. prol. i. f. „Quod si dolosi spes refus-
erit nummi, Corvos poetas et poetridas picas Cantare credas Pegaseum nectar“.
²⁰ Cum mortuis non nisi 1. l.“ Plin. H. N. præf. i. f. ²¹ Tutum] Martial. epigr.
X. 90. i. f. „noli Barbam vellere mortuo leoni“. Cf. Græc. prov. λέοντα ἔνοεῖν, λέ-
οντα νύγειν. ²⁵ Aulitis 4. Cf. supra §. 27. ²⁶ Anconitanum 4. tit.] TT.
1.2. T.T. 3. ²⁹ Cf. art. Bernardinus Caravajal. Ad rem vide Reuchlini ep. ad
Adrianum card. s. Chrysogoni dat. IIII. kal. Ian. a. MDXIIII. (1514.) apud Friedländer
Beitr. p. 24. sqq. „... papa causam meam Reverendissimo Grimano primum
commiserat. Sed Bernardinus, ingenio se suo preciosus index sublegatus ita in-
gesserit, ut omnibus invitatis et me ignorantem Iacobum adversarium ab excommu-
nicationis vinculo absolverit. Gloriantur denique de multis pecunis Romam mis-
sis, quibus et urbem et urbanos empturi sint, et propterea certi de victoria ...“.
Ad eundem acerrimorum Reuchlini adversorum Coloniensium theologorum et
Adriani de Traiecto epistole vere anni 1514. scriptæ extant ibid. p. 108...112.

in vado erat propterea quod hic sit Thomista pertinacissimus, et strenuum bellato-
rem se exhibuerit aliquando in Germania adversus Petrum Ravennatem. Griman-
nus aduersus duos nihil potuisse, quandoquidem sententiae non expenduntur,
sed numerantur; atqui opera doctissimorum quorundam Cardinalium Cardinalis
S. Crucis revocatur; ego vicissim extorqueo, ut ederem archiepiscopum quen-
dam, episcopos, prelatos, generales, procuratores ordinum, pœnitentiarios, co-
pias quosdam: intelligis enim vim vocum.

LEVS. Utcumque.

§. 31.

HOCHSTRATVS Tota res ex Actis pendebat, neque dubitatio ulla quam
non excluderat annexa libello responsio; tamen meis artibus effeci, ut patribus
fratribus reverendis D. theologis et utriusque iuris professoribus cognitio deman-
daretur, hoc est, ut ursu præsente vestigia legerent.

LEVS. Quid istud?

HOCHSTRATVS. Videbam in eo cœtu multos aut mihi amicos aut ini-
quiores bonis studiis; nam aderat simul Thomas Caietanus, Silvester Prierates
et frater quidam prædictor, rerum gestor totius ordinis, deinde penitentiarius
quidam, omnes de divi Dominici familia, sollicitatores causæ et pro more no-
stro simul cognitores interfuerunt: nihilo tamen secius potentissima veritas evasit §. 32.
superior: nam cœperunt de scriptis suffragia dicere in templo beatæ Mariæ de
pace Georgius Benignus archiepiscopus Nazarenus, theologus antiquæ eruditio-

¹ ‘in vado salutis res videtur’. *Plaut.* Aulul. IV. 10, 73. ‘omnis res est iam in
vado’. *Ter.* Andr. V. 2, 4. ^{6,7} copistas 4. ⁸ Vtrūq̄ 1. Vtrunḡ 2. Vteumq̄ 3. Utcun-
que 4. ¹¹ D.] dominis aut doctoribus. ¹² ursu etc.] ἔρετον παροίσης τὰ ἔχοντα ξη-
τεῖς. *Diogen.* II. 70. *Zenob.* II. 36. De timidis venatoribus præsentis ursi periculum
effugientibus dum vestigia ipsius persequi simulant. ²⁰ Georgius Benignus, ord.
Minor., Ragusanus non solum hoc volumine sæpius inter Reuchlini fautores nobis
obviam factus (e. gr. I. p. 169.) pro Reuchlino contra Hochstratum dialogum edidit.
cf. supra pag. 359. Ad hæc et sequentia Hochstrati dicta explicanda facit Reuch-
lini liber ‘Acta Iudiciorum’, cuius ultimum folium sic habet: „... Visis igitur a
quolibet scriptis Ioannis Reuchlin in iudicio .. receptis, Visis et auditis etiam in
contrarium a fratre Iacobo allegatis tandem afferentes unusquisque sententiam
suam cum rationibus et allegationibus roboratam convenerunt in publicam ses-
sionem Anno domini MDXVI. secunda Iulii præsentibus viris innumerabilibus.
Et tunc primus omnium Archiepiscopus Nazareus sacræ theologiae Doctor claris-
simus iustificavit et approbavit Oculare speculum, et condemnavit sentimentum
Parisiensium et aliarum universitatum aduersus illud consulentium. Secundus
Episcopus Malfetanus Græcus natus pariter confirmavit, et dictavit etiam Fra-
trem Iacobum inquisitorem et accusatorem esse puniendum. Deinde episcopus
Forliviensis pari voto, Et sic de reliquis per ordinem, Qui omnes et singuli pro
Ioanne Reuchlin ac eius innocentia et intemerato libro suo tulerunt sententiam
absolutoriam, Praeter Magistrum palatii de ordine prædictorum qui noviter fa-
ctus fuit magister, Nam prædecessor suus ille ante eum magister palatii prius
sæpe ac publice astipulatus est innocentiae Reuchlinianæ, Et Oculare speculum
tunc denuo iusserat Romæ imprimi tanquam non scandalosum sed magis ædifi-
cativum. Cæterum quando hæc vota tot et tam illustrium ac præclarorum ho-
minum audierat Frater Iacobus prædictorum inquisitor, mox et auxilio fauto-
rum, et præterea more curiæ mandatum summi pontificis impetraverat de super-
sedendo ...” Cf. etiam Epp. O. V. II. 53. i. f.

nis, et episcopus Malfetanus, Græcus natus idemque doctissimus senex, et Petrus Gryphus episcopus Foroliviensis contra Hochstratum ad confirmandam sententiam Spirensem; quibus auditis Magister Noster Sylvester Prierates per Nicolaum de Schouenberg extorsit mandatum, ut vocant, apostolicum de Superse-
dendo: sic nobis interim nova molientibus productius tempus obvenit. 5

LEVS. Video miram sedulitatem.

§.33. HOCHSTRATVS. Mihi crede nihil omissum quod ficeret ad famam nostram tuendam et ad perdendum Capnionem: nam cum semel crebra flagitatione Capnionis iussi essent Grimannus et Anchonitanus pronuntiare, effeci ut seorsum de scripto pronuntiarent, et quo minus de successu dubitarem, apposui nova¹⁰ iura, nempe almæ Universitatis Coloniensis et huius sororis Lovaniensis Sentimentum: atqui antiquatum fuit et accurate excussum et reiectum tam a patribus concilii Lateranensis quam ab aliis cognitoribus: respondebant tum quidam dicaciores sorores illas Universitates olim forte virgines modo mereri prosti-
tutas et impudentia scorta omnia superare, quod ausint de toto libello pro-¹⁵ nuntiare, cum testentur se duntataxat vidiisse consultationem, et non adiun-

§.34. ctam sub uno titulo declarationem: sic solent, magnanime Lee, argutuli illi Indere nostratia: in summa, temporis tantisper concessi, et subornavi Anchonitanum, qui patronis Reuchlini non semel diceret Pontificem nolle contra illo-
rum clientulum ferre sententiam, neque iure licere quidem; at pro eo pronun-²⁰ tiandum non esse, quod fratrum et Theologorum agmina offendisse non expedi-
at: sumus enim columna Pontificiae structuræ, ruit universa in nihilum col-
lapsis nobis; ideo et nunc quidem nos servatos valere apud populum auto-
ritate prima volunt, quod illis videtur tibicen Ecclesiae Rhomanæ: itaque male
securum reddidi Capnionem, et nunc velut ex insidiis inopinantem adortus pro-²⁵

§.35. stravi feliciter et confeci penitus. Hic animadverte quantis ærumnis et mune-
ribus expugnaverim pudorem iudicum, qui sine gravi verecundia nescierunt modo condemnare quod per septem annos non potuerunt, et quod illi ipsi iu-
dices toties testati neutquam esse condemnandum, quanquam occasio multum adiuvit, que est optima rerum gerendarum administratrix: nam a Rhoma sol-³⁰
verat Stephanus Rosinus, illic Cæsareus procurator, et Ioannes Wyck, patroni Capnionis, Grimannus extorris factus, Nazarenus, Malfetanus et Foroliviensis episcopi mortui, qui iudices huius causæ; mortuus Cardinalis Senogalliensis, exautoratus Adrianus Cardinalis S. Chrysogoni, deportatus Franciscus de Sode-

¹ Walfetanus ⁴. ³ M. N. edd. ⁹ Anconitanus ⁴. *ut ubiq.* ¹⁰ descripto
1.2. pronunciarent 2. ¹⁴ dicaciores 2.3. ¹⁵ pronunciare 2.3. ¹⁷ argutili 1.2.
^{20.21} pronunciandum 2.3. ²² ideo 4. *ubique.* ²⁴ Romanæ 3. ³⁰ Rhoma 3. ³¹ Vuyek
1.2.3. Uwyer 4. ³² extorris factus] Nisi h. l. Grimanus pater cum filio commu-
tatus est, quid sibi verba *ext. f.* velint nescio. Nazarenus Malfetanus, *edd.*
¹¹ Senogalliensis 4. Senog.] Marcus Vigerius Savonensis, episc. Senogalliensis, ep.
card. Prænestinus, ordinis Minorum, dictus Senogalliensis. Iulius II. cardinalem
eum fecerat a. 1505. † 18. Iul. a. 1516. æt. a. 70. cf. *Ciaccon.* III. p. 422. ³⁴ cf. art.
Hadrianus. Franciscus de Soderinis Florentinus, natus a. 1453. sub Iulio II. et
Leone X. ob singulares virtutes in Rom. curia maximo in pretio fuit. Sub Leone
X. uti conscius coniurationis in ipsum Rom. Pontificem a nonnullis Cardinalibus
actæ meritas pœnas subiisset, ni ad Leonis pedes provolutus veniam publice in
Consistorio petiisset ... Leo Cardinalium precibus Franciscum numeratis prius XXV
millibus aureorum venia donavit, qui ab Urbe recessit versus Præneste, deinde

rinis, viri optimi et integerrimi atque amici præcipui adversario propter summam illius eruditionem. ad hæc infesti sunt nunc Rhomani Germanorum literaturæ et libero eorum iudicio liberiorique calamo.

LEVS. Es accusator, ut video, fortissimus, non secus atque fortissimus §. 36. disputator est Magister Noster dominus Ioannes Eccius Maior, theologie doctor et ordinarius et procancellarius almæ Universitatis Auropolitanæ, Canonicus Eustettensis et pastor S. Mauriti Ingolstadii.

LVPOLDVS. Quousque titulum?

LEVS. Hactenus, nisi velim de spe aliarum dignitatum tantum non præ- 10 sente loqui, nam ei in manu fuisse galera non solum protonotarii, sed etiam Cardinalium nancisci, sicut audio eum ipsum a Rhoma scripsisse avunculis.

LVPOLDVS. Vereor ne vana scripserit; neque illi facile tribuerim disputandi primatum; quin hic meis princeps in diatribis regnum obtinet.

LEVS. Quem mihi principem narras?

15 HOCHSTRATVS. Ego princeps sum Magistrorum Hæreticorum, habeo sub §. 37. meo districtu tres archiepiscopatus, Coloniensem, Trevirensim et Moguntinensem, qui omnes Erostrati imperata faciunt, quanquam mihi iudici et actori contra Reuchlinum sedenti Moguntiae et iamiam condemnaturo libellum huius parum officiose respondit Moguntinus: egit enim semper pro pace, ubi ego moliebar 20 omnibus nervis auferre peccatorem a facie terrae et purgare per ignem: iccireo postquam perire videt anxiū reum, commonitus a Laurentio Thrusses de Bomhorsfelden, decano Moguntino, viro in rebus gerendis dexterimi ingenii, mox iubet imperiosis literis, ut ipsi ceu ordinario permittam simul de causa cognoscere; ego fugienti similis in itinere inquam 'O Moguntiam, quis cogitasset in 25 te tali nido tales fuisse aves!'

LEVS. Pugnaces sunt, mediusfidius, qui præsentem prædam tibi vulturi ex ungulis avulserint.

HOCHSTRATVS. Rem tenes: nam interea per literas Pontificias iudicis par- 38. tes cedere et unius actoris tueri apud Spirensem episcopum coactus sum: nihil 30 habui quod opponerem, neque familiaritas aut necessitudo aliqua cum Spiren- sis aduersario intercesserat, qui melioris etiam famæ, quam ut verisimiliter licuisset fingere suspicionem largitionis, præsertim cum episcopus per se edidisset cognitores causæ. Præterea superior sum viribus disputandi, sicut fra- 35 ter Lupoldus affirmavit, Ioanne Eccio, cuius argumentum extat in Petro Ra- vennate meorum argumentorum telis fuso. quicquid ego vel somnians loquor, oraculum est, autoritate inquisitoria corroboratum, murus tutissimus contra antagonistarum missilia, ignis est, flammis enim trado qui mihi in aciem egresso non continuo trepidus herbam præbet, nisi manus nostræ paternitatis Reverendæ 40 evaserit: testis est medicus Hollandus, charus principibus, quem combussi §. 39. in Haga Comitis; frustra proceres eius provinciae intercesserant, frustra flens

habuit licentiam a Papa manendi extra urbem, ubi ei placeret etc. + a. 1524.
act. 70. Episcopus Ostiensis et sacri collegii decanus. Ciaccon. l. c. p. 203. sq.

⁵ Ioannis 1. 2. Eccius, maioris Th. 1. 2. 3. Euius, majoris th. 4. *Inepte*: Mayer von Eck significatur. ⁷ Enstettensis 1. 2. Eistettensis 3. 4. Eichstädt s. Aichstett. Mauricii 2. 3. ¹¹ Cardinalicum 3. ¹³ quin] quem 4. meis 1. 2. meus 3. 4.

¹⁵ Hæretic. 1. 2. Hæretico. 2. ²¹ De Truchsess a Pommersfelden cf. supra ad §. 3.

³² suspicionem 3. ³⁴ Petrum Ravennatem Hochstrati præcipue insidiae e Colonia expulerant. cf. art. Ravennas. ³⁹ medicus] Non libet in hoc facinus Hochstraticum diligentius inquirere.

et eiulans recantavit, inevitabilem enim sententiam tuli, et novo inquisitori sic erat paranda autoritas, quæ neque paritur neque custoditur sine maximo metu, ad quem incutendum leviora sunt exempla quæ edidi in miseras et fatusas mulierculas. quantam nominis accessionem faceret, si liceret Capnionem igni iniicare, qui obstitit quo minus libri Iudeorum iniicerentur, quando de victo per⁵ sententiam, tot vigiliis, tot sudoribus et nummis emptam, formido fio cunctis ingeniiis?

§. 10. LEVS. Maximam. sed vehemens me capit admiratio, quidnam sit, quam obrem consilium tuum de comburendis libris Iudeorum tanquam hæreticis conceperis animo, et qui potueris persuadere id tibi licitum ceu hæreticum contumare id quod neque legeris, et ut istud unquam legere discas, neque ingenium neque etas suppetit.

HOCHSTRATVS. Ridiculum, quasi hominum iustitia non maxima causa sit, cur optima quæque reprobentur: sic receptum est, et a maioribus nostræ seætæ didicimus, quod omnium maxime sit ab inquisitoribus hæreticæ improbandum id quod omnium minime intelligent. quid enim aliud illum Reverendum patrem Vratislaviæ, quod est oppidum Slesiae, ut Eucliden mathematicis lineis varie dissectum solenni pompa in medio templo combureret, quid aliud, inquam, illum induxit, quam quod captum eius tot impediti circuli exuperarent? Sententia tutissima est, quod dubitas, an sit bonum, e medio tollas, ne ignorata eius malitia noceat imprudenti. quemadmodum igitur pius pater figuræ mathe-seos diiudicabat ex zelo dei, characteres esse magicos, idque propter imperitiam et ingenii tenuitatem, ita ego libros Thalmudicos pronuntiavi nova industria hæreticos esse, quos tamen vel in latinum versos ob ignaviam vix dignarer per-spicere, nedum, ut eos intelligerem, sustinerem Thalmudice discere. damnare autem quod nescis, atrum an album sit, honestam habet causam, quia natura suspectum est quod nostram notitiam effugit.

§. 11. LEVS. Rem tenes, Reuchlinus istam persuasionem exclusit suo consilio, quem quidem expositis rationibus superasti: facis igitur operæ pretium, quod celerem victor triumphum adornas; applaudent satis sodales et amici, dolebunt miseri adversarii, trepidabuntque ne relictis frugibus eis redeundum sit ad glandes, ne pristina resorbenda barbaries: o nos félices!

HOCHSTRATVS. Epinicia celebremus crastino Coloniae, iccirco communiter idoneas ad hæc rationes subinde cogitemus, quas modo omnes haberemus meditatas, nisi longo dialogismo per te fuissemus avocati; quanquam apprime splendorem laborum et periculorum commemoratio, et quos casus dubios pertuleris, conciliat iuxta Paulum, qui ait 'Nemo coronabitur nisi qui legitime certaverit'. principio igitur consilium videtur ut sententiam, quoniam honorifice nostri commeminit et nostram constantiam subindicat, pro templis affigendam curemus.

LEVS. Necesse videtur, nam facinus insigne in obscurō iacere non debet.

§. 12. HOCHSTRATVS. Deinde quia fullones lanarii, cerdones et mulierculæ etiam, ut non omnes consuescant Magistris Nostris et Reverendis patribus, non omnes latine sciunt, propterea voluntatem cepi nullitatem prætensæ Spirensis sententiæ his verbis Germanicis exponere 'Hie nach stet der sententz et c. zu dem ersten

40

⁵ de victo 1. 2. 3. devicto 4. ⁶ numinis 2. ¹⁵ hæretic. 1. 3. hæretec. 2. hæreticis 4. ¹⁷ Vratislaviæ 2. oppidulum 3. ¹⁸ solemni 2. comburerat 4. ²³ pronunciavi 2. 3. ²⁷ noticiam 2. ²⁸ teneo 3. ³² fœlices. 3. ³⁷ Paul. II. ep. ad Tim. II. 5. ⁴⁴ coepi edd. ⁴⁵ Hie nach ... geben. omisit 4.

verwerffen und vernichtent den unrechlichen sentenz zu Speir vur Iohansen Reuchlin unbillich und unredlichen geben'.

LEVS. Interpreteris quid sonent ista: sum Anglus, Germanice nescio, tametsi intelligo nonnihil Hollandice et idiomatis tui, quod cur non mavis quam aliud ita peregrinum edere non intelligo.

HOCHSTRATVS. Conducit hoc, opinor: nam res acta in Germania super §. 44. riore conscientia etiam vulgo, apud quem diminuenda etiam nunc est opinio celebris Reuchlini; ceterum latine sic verti possunt 'Sequitur sententia &c. primo reprobans et nullans iniustam et nullam sententiam in Spira pro Ioanne Reuchlin inique et calumniose traditam'. quamvis igitur sententiam prætensam tantum nominant iudices mei Rhomani, libuit tamen vocabulum 'prætensa' dividere, ut sententiam vulgo intelligent iniustum, et ut iudices contra officium et probitatem pronuntiasse credant.

LEVS. Animose.

LVPOLDVS. Male metuo, ne noster Triumphus calamitatem fera. vide, mi §. 45. senex, ne iuvenilis ista tua audacia negotium faciat toti nostræ factioni et urbi etiam Coloniensi.

HOCHSTRATVS. Pusilli es animi, Lupolde, nemo timidus eximum trophæum statuit, et tamen episcopo Spirensi, qui puer est, et tantum episcopus, postulanti nos ad Palinodiam facile respondebo personam non notatam, sed rem, ne quid mali ab eo timeas.

LVPOLDVS. Non subsistit, bimembris est oratio, prior pars sententiam, altera illius autores respicit: sententia enim nulla est, ais, et inique ac calumniose tradita.

HOCHSTRATVS. Aio.

LVPOLDVS. Ne tam fastidiose stomacheris.

§. 46.

HOCHSTRATVS. Quid tua interest?

LVPOLDVS. Multum, ne videar huius tragediæ tecum fuisse autor, ne omnes vocemur in discrimen, ne veterarenovent nostrorum patrum flagitia, quemadmodum videlicet Henrichum Lutzeburgensem comitem Imperatorem consecrata hostia veneno illita extinximus, quemadmodum pontificem excludere regno per Hieronymum Savonorolam tentavimus, quemadmodum Bernensi facinore, in quod totum concilium Patrum nostrorum Wimpinense et tua auctoritas, nec non Reverendus pater frater Paulus, et quis non consenserat, conatus sumus toti orbi imponere, illudere, involvere superstitioni perniciose omnibus, utili solis Prædicatoribus, et fingere Franciscum, sicut olim illius populus, sed meliori successu finxit, et præbere morionem hominem pro deo adorandum, et id genus infinita, quæ seduli facimus. nonne ad me, ut sapienter prospiciam, ne quando vulnera hæc a te perficta recrudescent? tot stylo valent libera ingenia adulescentium etiamnum fervida, ut fit, propter imprudentiam rerum; ea

¹ fentenz 3. ² fur 3. ³ tuij Hochstratus e cognomine vice Hollandico oriundus fuit. ⁴ perigrinum 1. 3. ⁵ Polonienfii. 2. ^{29.30} flagicia 2. Cf. ad sqq. vol. I. p. 139. vers. 40. sqq. Henricum 2. 3. Henricus VII. † d. 24. Aug. a. 1313. ³² Savonor.] combust. a. 1498. Bern. fac.] cf. vol. I. p. 139. p. 166. §. 12. p. 237. et comm. ad Ep. O. V. I. 47. sive Appendix 6. ³³ Vuimpinense 1. 3. ³⁴ Paulus] Langius? cf. ep. O. V. II. 63. ³⁵ perniciose 4. ³⁶ Franc.] Assisiatem. populus] Franciscani. Cf. Alcoranum Franciscanorum. ³⁷ morionem] Ietzerum sartorem.

in nos agminatim incident, suffulti potentia principum, quos petulantia ista nobis infestos reddis. quid tum facies?

§.47. HOCHSTRATVS. Credis, ineptissime, mihi unum superesse perfugii locum? promptum est dicere, vocabulum '*unredlich*' significare 'iniuste'.

LVPOLDVS. In eodem haeres luto: iniuste enim ferre sententiam etiam ⁵ æquissimam, flagitium est, quando modum tradendi in crimen vocas, ut superioribus verbis 'sententiam traditam'; sed et naturam verbi *unredlich*, ut non temere latine universam expones, ita ea nunquam est nisi odiosissima, neque convenit nisi in flagitiosissimos.

HOCHSTRATVS. Ne verbum ultra! Principis est audita paucis opinione se-¹⁰ natorum ex sua libidine rem gerere; certum est, sic scribam.

LVPOLDVS. Proinde bene vertat! Quam spirat cucullio fastum, et quam somniat principem!

§.48. LEVS. Suntne tam perditи viri iudices Spirenses?

HOCHSTRATVS. Nequaquam: sunt enim viri melioris famae quam optarim,¹⁵ quanquam eorum claritudo multum lucis addat meis institutis; alioqui nescio quis uspiam ex humili hoste magnificum reportarit triumphum: quamobrem eos notabo cum calumniōse iudicassent, atque testabor verbis sententiae Rhomanæ id ita contineri, cuius ne vestigium quidem in ea videre est. neque periculum est, ne in ius vocent, siquidem formidabilis sum, si nescis, magnis principi-²⁰ bus. et tamen sunt qui nolint videri pluris fecisse nostram contumeliam quam §.49. convitia levissimi histrionis aut ridiculi cuiusdam scurræ. quodsi quis maxime urgeat, reliqui tamen fenestram qua secure effugiam: ecquid obstat quo minus dicam me autore nihil adiectum verbis Germanicis, id opera autem nobis imprudentibus collocasse aut bibliopolam aut scholasticum aut, ut in mentem tum ²⁵ venerit, quemlibet alium, adversus quem nulla iuris actio propter sordes eius cadere possit; impressum autem ubi viderim, ut expers videri volo eius idiomatis, neque probasse neque improbabasse? nunc vehementer dolere quod id sibi in contumeliam factum interpretentur. præterea quod ei malo remedium paratum cogitarim, et præceperim eidem animo novis schedulis aliquanto moderatus ³⁰ scriptis veteres has ardenteres excludere. hoc commentum, quamvis parum verisimile, nihil gravabor vel sacramento confirmare, si necesse erit; eiurare quidvis §.50. cur dubitem, modo ne succumbam? neque omittere animus est quod mihi adhuc integrum, quoniam istud aperte declarabit quam nihil patiar humanæ imbecilitatis, quemadmodum Eberardus de Clivis provincialis passus est, sicut ei me ³⁵ autore sanctissimus dominus noster vitio vertit per Breve, quod in meam laudem scribendum curavi, nam ille maluit iacturam gloriae meæ, quam cruentum bellum. aut certe quam damnum rei familiaris, et cui consultius videbatur tueri publicam pacem quam multorum malo meæ unius libidini satisfacere. O meticulo-⁴⁰ sum hominem! quasi ulla res egregia constet sine magno periculo. Atqui per idem Breve Apostolicum

LVPOLDVS. At non Christi Apostoli

§.51. HOCHSTRATVS. testificatur summus Pontifex me virum strenuum, et quod susceptam contra Capnionem causam nunquam prosequi destiterim, tametsi verum

⁵ In eod.] *Ter. Phorm. V. 2,15.* in eodem luto hæsitas. ¹² cuculio *3,4.* ¹⁸ Romane *3,4.* ³⁵ Eber. de Clivis] ordinis prædicatorum, theol. prof., provinciæ Teuton. provincialis, præses synodi provincialis Francofurti a. 1520. habitu, de cuius litteris ad Leonem X. de indicendo silentio Iacobitis Reuchlinistisque vide supra ad §. 26. adnotationem.

non est: etenim procrastinabam persecutionem appellationis, ratus interim aut senio aut ea calamitate aut morbo forte peritum Reuchlinum, sicque sine pulvere et sanguine, quod aiunt, triumpharem; sed adversarius hanc rationem avertit inchoata contra me lite apud Dominicum Grimannum Cardinalem, sa-
5 pientissimum Theologum.

LEVS. Ne sit molestum, Erostrate, exponere quinam sint iudices Spirenses.

HOCHSTRATVS. Cupide faciam, quia eorum celsitudo sublimiore reddit
meam gloriam.

LVPOLDVS. Vide ne funestiorum.

10 HOCHSTRATVS. Georgius dux Palatinus, frater germanus principi ele- §.52.
ctori, vir mediocris ætatis, ingenio et corpore florens, hoc tamen minor annis
apparet, quod sibi plus de voluptatibus abstinuit, qui ultra constantiam sum-
15 mā et ultra fidem, qua tota familia Palatinorum facile cum mercatoribus cer-
tat, quæ rara atque eximia virtus est principibus, etiam liberalitate et huma-
nitate excellit, præsertim erga literatos, quo nomine mihi suspectus fuit, sed id
neutiquam præ me tuli, ne quis propalam possit reprehendere, quod ita oderim
ingenia potius quam rem accusatam. Commisit cognitionem Thomæ Thruxses §.53.
de Wechhusen, tum scholastico, modo decano, et Georgio de Schvalbach, cu-
stodi ecclesiae Spirensis. uterque integer et inculpatæ famæ, uterque benignus
20 et hospitalis, uterque inter doctos annumerandus et sciendi studiosus: nam
hic magnam iuris peritiam se præceptore hausit, ille ab Italia rediens auctus
elegantia dicendi et sapientia iuris nemine præeunte Græce etiamnum discit, tot
undis negotiorum obrutus. Hi duo præfecti cognitioni, quanquam Georgius de §.54.
Schvalbach onus mox a se reiecit, metuens a nobis sycophantias, ne ipsi ut
25 novo canonico qui lites indicaret subornaretur, sicut facile cuivis et quavis de
causa indici possunt; verum ut splendidior Triumphus esset, abusus sum no-
mine illius ac si interfuisset universæ cognitioni, deinde et sententiae. Adiun- §.55.
ctus est Philippus de Flersheim, cantor et canonicus, ut semel dicam, simillimus
subdelegatis, de quibus modo audivisti: est præterea mansuetissimæ gravi-
30 tatis, autoritatis inter proceres egregiæ, et transigendis litibus optimus arbiter,
ita ut a patribus ordinis vix tandem exoratus assumpto Ioanne Vigilio et Sy-
mone Rybisen iuris utriusque doctore ac sancti Guidonis Spirensis decano con-
cordiam æquam sancierit inter illos et Franciscum Sickingerum, quam stipulatam,
35 confirmatam iuramento, literis et signis monasteriorum publicatam
rescidimus prudentissime, quoniam Erostrati gloriæ non nihil decesserat per
eam. Interfuit et Iodocus Gallus, theologus doctus et eloquens, qui nescio §.56.

³ Cf. Græca "Ἄδαιος νίνη, Ἄδαιος πόλεμος, Ἀναταυτον ἔστησε τροπαιον.

Zenob. I. 28. etc. ⁴ Cf. Reuchlini ad Grimannum ep. d. kal. Quintilib. a. 1515.

apud Friedländer I. c. p. 56...58. ^{17.18} Truchses de Vuesthusem 4. Schualbach

edd. ²¹ se præc.] αὐτοδιδάχτος. ³⁸ Phil. de Flersheim Heidelbergae, Lovani

Parisiisque litteris studuit, a. 1504, Heidelb. rectoratum gessit, a. 1529. ipse Spi-

rengensis antistes electus est. † a. 1552. Cf. Schwab syllab. rector. Heidelb. I. p. 83.

²⁹ præterea omis. 2. ³⁰ egregie 2. ³¹ Ioannes Vigilius (Wacker) de Sunsheim,

AA. M. Iur. utr. lic. et D. 1480. studiorum causa Heidelbergam venit, ubi a. 1492,

1500. rectoratum gessit, cf. Schwab I. c. p. 77. sq. ^{31.32} Symon Rybisen (Reibe-

sen) I. V. D. a. 1503. rector Heidelb. cf. Schwab I. c. p. 83. Pro et Symone ...

decano in 1.2.4. est et alio quopiam. ³³ Syckingerum 2. stipulatam] passive,

pro ab utraque parte claris verbis expressam et acceptam. ³⁶ Iodocus Gallus

(Hahn) Rubeacensis, nat. 1459. Wimpelingi discipulus, Pellicani avunculus, an-

quid dum viveret contra Fraternalia studia meditabatur, poetis vehementer familiaris. porro Wolfgangus Fabritius Capito, cuius probitatem nolo vellicare, est enim vir honesta et integræ existimationis, quem audio consuluisse, ne pronuntiaretur adversus me in contumaciam, sicut futurum certissime putaram; sed persuasit ille, ut bene perpensa causa decernerent quod res est, nihil offendiculi, nihil haereseos, nihil impietatis eo libello Capnionis quem impugnassem, cui titulus 'Speculum Oculare', insertum, coniuncta consultationi declaratio, quam ille eodem libello connexuit: sic elusus sum lupus hians: facile fuisse mederi contumaciae, negasse licere, ut fides Christiana sumeret detrimentum mei causa; etenim ego sic egi semper, ac si eo libello salvo, quem¹⁰ tamen vix pauci adhuc norunt, interitura esset universa religio Christi: oportet §. 57. nimimum, ut publicam utilitatem privato odio praetexamus. Verum de Capitone scias, quod nebulo cautissimus sic rem attemperat, quod eum et humanitatis periti iuxtaque sophistes antesignani patienter ferant, summus tamen Pontifex, quo minus forte cum ceteris latret, ei offam obiecit, imo autoramento in suas¹⁵ partes conduxit, nam Preposituram donavit sancti Thomae Argentinensis ecclesiae; magis itaque mutus erit quam piscis, subducet se ex eruditorum causa et fortissimum hostem illis aget, siquidem 'ibi fas, ubi maxima merces'.

§. 58. LEVS. Novi hominem, Capitosior est quem equidem infeliciter captavi: nam pro molli laude quam ipsi affinxi, constantissime ingressit mihi mea criminis. Viderint Rhomani, ne stet pro parte Christi, et non pro nostris conjecturis.

HOCHSTRATVS. Curatur sedulo, si fallit, praepositus erit Iacobus Abel, unus omnium ad venanda sacerdotia peritissimus, non Capito earum rerum rudis, neque hic facile possessionem consequetur, cum ille ei pridem negotium fecerit, afferendo viam, ad subvertendum ius huius: quia de animo eius nescitur, de Prae§. 59. positura dubitet operæ pretium et. Sed Eccius semel emersit et confirmatus est in captato sacerdotio, de cuius pro Rhomanis studio, ardore pugnandi, et furore quis nescit? Quid igitur in eo desiderabis, quando adiunctissimam habet sociam pervicaciam, quae eum cum Luthero commisit, et spem victoriae ostendit, impulitque ut Rhomam iret adiecturus pondus pontificii calculi suis assertiunculis, quod probe adiecit? dii boni, quam cursitabat quoquo versum, quoties animose inter doctiores et optimates clamavit, viribus utendum et immediabile vulnus ense rescindendum, ne pars syncera trahatur? quasi sua factio

tequam Spiræ contionator fieret, Heidelbergæ bursam novam rexerat ibique a. 1492. rectoratum gessit. auctorem libelli *Nosce te ipsum* facit Iöcherus, quem libellum Ioannes Carthusiensis composuit, sed cui Gallus tetrastichon adscripsit. De concordia Pfortzhemii inter plebanum et fratres prædicatores ac minores a Iod. Gallo conciliata vide Adamum in vita Pellicani. (Vitt. theologor. Ff. 1653. 8°. p. 277.) Scripta viri enumerat Schwab l. c. p. 79. ² Fabricius 3. ⁸ lup. hians] Cf. vol. II. p. 487. ad vol. I. p. 106. ⁹ contumatiæ 2.3. contumaciseque 4. ¹⁰ Secundum Gerbellium (Adam. vitt. Theologor. p. 90.) et (Herzog) Athen. Rauric. p. 11. Capito a. 1523. templo d. Thomæ Argentor. præpositus est. Ceterum hic dialogus totus ita compositus est ut a. 1520. exeunte sive 1521. ineunte, certe ante Reuchlini obitum (d. 30. Iun. a. 1522.) scriptus videri debeat. ¹¹ mut. q. pisc.] ἀφωνότερος τῶν ἰχθύων. Lucian. ἀφωνότερος πίγλης. Macar. V. 45. subducit 1.2.4. ¹² Cic. Verr. II. 3. 62,144. „semper habuit venalia fidem, ius iurandum, veritatem, officium, religionem“. ¹³ assectando? ¹⁴ c. Lutherο] in disputa¹⁵ tione Lipsiensi. ¹⁶ adiecturum edd.

syncera sit, quæ iam olim infecta est corruptissimis hominum conjecturis. quo- §. 60.
ties, obsecro, fortiter assentatus est? quoties sine fronte et pemine petente
definivit Christi esse quod aliqui etiam cardinales Antichristi putarunt?

LEVS. Verene putarunt?

HOCHSTRATVS. Verissime, sed parum honorifice et utiliter pontificibus et
monachis mendicantibus putarunt: quare noster Eccius officiose fecit, quod per-
suaserit edita bulla, multos articulos condemnatos Martini Lutheri, quorum
plorique pendent ab evangelio.

LVPOLDVS. Res agitur periculi plena, quæ in acerbissimam tragediam
10 desinet.

HOCHSTRATVS. Quid periculi ais?

LVPOLDVS. Aio inquam, siquidem exempla sunt tyrannidis Pontificiae con- §. 61.
demnare potestate quod nulla ratione improbare queant, quod communis homi-
num consensus affirmat: hinc terror anathematis et fulminis et dirarum Rho-
15 manensium ridebitur; nullus amor, sed Vatinianum odium ad tam perversum
patrem, qui oves non pascit sed perdit: quid enim est si perdere non est in
istum modum cœlum terra miscere, ne quid pereat nostre maiestatis? Subti-
lissima ratio est deturbandi pontificem, eum usque ad invidiam extollere. Rho-
mani olim rerum domini fuerunt, sed provinciales nominarunt socios, sed im-
20 perii potentia fuit tum omnibus tutum praesidium; postquam vero se dominos
gesserunt et expilatores, subversi sunt, et sua modo etiam civitate carent qui
orbe tum potiebantur. Quid expectandum si regulam fidei feceris a fide alie- §. 62.
nam, si potestatem dederis pro arbitrio interpretandi evangelium ei quem du-
bitas an legerit evangelium, imo an credit, qui scripturis apertissime ad suam
25 libidinem abutitur, qui pietatem quaestum putat?

LEVS. Num feres pontificem iudicem de rebus fidei controversis, an cui-
libet mulierculæ permittes de dogmatibus statuere?

LVPOLDVS. Nicænum concilium symbolum dedit abunde complectens quæ §. 63.
necessario credenda Christianis; Evangelia vitæ innocentiam et amorem mutuum
30 præscribunt: quid curioso ingenio τὸ ὄλον πολυπολυμονεῖν permittis? quid ambis
tua placita facere Christi decreta? an non quaestio quaestionem semper parit?
an nou res omnes humana sedulitate non tam explicantur quam involvuntur?
Quælibet res a nobis dependens habet suum senium. vis Christum esse perpe-
tuum, cur eum convertis in nostras opiniones tantæ varietati obnoxias? Vos fa-
35 citis hac tempestate alium Christum quam olim fuit Apostolis. ab initio mundi
non longe ad Christum usque indies magis ac magis innotuit veritas, filius dei
in assumpto homine docuit omnia, et mox huius spiritus quicquid saluti ac-
commodum suggessit, cur neglectis fontibus lacunas effoditis? quis indidit præ-
posterus istud studium condendi nova dogmata Christi decretis in universum
40 antiquatis? quotus enim quisque vestrum apostolicas literas familiariter novit?

HOCHSTRATVS. Negasne concilia quædam novasse?

§. 64.

LVPOLDVS. Novarunt, fateor, sed quæ potius, si pauca eximis, homi-
num convictum inter ipsos quam religionem puram proprie respiciunt.

LEVS. Erostrate, Lupoldus hæresim loquitur.

45 LVPOLDVS. Subodoro quid velis: nempe accessionem factam sacramentis,
quæ præstaret Apostolice quam Aristotelice esset tractata.

HOCHSTRATVS. Nisi frater esses, uterer adversus te meis partibus et co- §. 65.

⁶ Cf. vol. V. p. 335. sqq.

¹⁵ Vatidianum 1.2.3.

^{22.23} alienum 2. ei adieci.

³⁰ πολυπολυμονεῖν] ut universum ad suam curam pertinere opinetur.

⁴⁶ esse 4.

EPP. OBSCVROR. VIROR.

gerem ut responderes per verbum Credo et Non credo, addito dilemmate Aut crede aut in ignem ibis: abstinebo tamen vim meam a te, quia es ex numero, ut dixi, fratrum, quibus solis licet haeresim impune affirmare, modo suaviter per eam blandiantur. qua de causa, quod omnibus exploratum est, parcendum censui Thomae Caietano haereticissima confirmanti in eo libello cui titulum fecit⁵ 'De potestate summi Pontificis', et item reverendo patri fratri Sylvestro Prierati, non solum haeretica sed etiam communem sensum fugientia defendant; quamquam illi fructuose errant, nimirum in rem Ordinis nostri, tu autem perniciose, ut parum deinceps propitium Pontificem simus habituri, et frugaliorem quæstum ex pietate, quem uberrimum reddit larga superstitione, si ita pergamus: quis¹⁰ autem sani capit is suo sibi iumento malum advehit?

§. 66. LEVS. Ego, quantum intelligo, plus studendum favori nobis parando quam utilitati publicæ, plus ventri quam menti bonæ.

HOCHSTRATVS. Scilicet, quando ordinatam charitatem a se quisque nostrum incipere debeat, iuxta sanctiones sanctorum doctorum, hoc est per em-¹⁵ phasim sancti Thomæ opinionem: neque iniuria, quia tunica pallio propior. Sed miror quis dæmon te subito dementavit: iuvisti me hactenus, modo videris adversari?

LVPOLDVS. Tempus et lectio meliorem mentem indidere et potentissima veritas, quæ (videbis) multo tempore suppressa modo caput exeret vel omnibus²⁰ nobis invitis.

§. 67. HOCHSTRATVS. Id ne fiat, si nemo aliis, facile cavebit unus Hieronymus Aleander, quem Eccius ille, secundum me Roscius, disputatorum vir fidelissimus

LVPOLDVS. ad evertendam fidem

HOCHSTRATVS. ut summus Pontifex mitteret ad Germaniam, effecit, tanquam eximium patronum labentis superstitionis et barbarie, qui instructus ele-gantioribus studiis eadem ipsa suis armis opinor facile fundet. Conciliavit autem Aleandro Eccium morum similitudo, quæ vinculum est firmissimum ad conglutinandos animos, etiamsi haec est pugnacissima similitudo et quæ alioqui solet³⁰ dirimere amicos, et diremisset quidem, nisi post primam velitationem Ecciana modestia, nemini hactenus cedere solita, illi sese præsertim coram submisisset. quod lubens fecit vir magnanimus: nam plus styli in eo vidit; an vero plus animi, incertum, quoniam uterque verbosior est, neque magnopere sollicitus de §. 68. iudicio, sed de multiloquio. Prae gaudio cor salit atque tremit, dum cogito³⁵ tantum virum in nostra castra defecisse ab adversariis, qui quondam Lutetiae, ubi profitebatur Grecas literas, et deinde apud Leodiensem episcopum, quādiu ille erat iniquior Pontifici Romano, ut nuper fuit iniquissimus, semper de-

¹ dilemmate 2. ⁶ R. P. F. edd. ⁷ fugientia defendētia. 2. fugientia defendendi. 4. ⁸ perniciose 2. ⁹ propicium 2. ¹¹ Plaut. Amph. I. 1,171. ¹² Ergo 2.4. ¹⁶ Plaut.

Trin. V. 2,30. Germanice Das ḥemb̄ ist mir näher als der Röd. ^{22,23} Hieron. I. Roscius, in suo artificio ita excellens, ut nomen eius pro cuiuscumque artis capite poneretur. Cf. e. gr. Cic. de orat. I. 29,132. ²⁷ instr.] Cf. vol. II. p. 16. §. 32.

²⁹ 'plus in amicitia valere similitudinem morum quam adfinitatem'. Nep. in At-tico. 5,3. ³¹ Ecciana modestia per proprios etiam libellos traducta in prover-bium abierat ad summam impudentiam significandam. cf. vol. IV. p. 522. ³⁶ Lute-tiae] a Ludovico XII. a. 1508. IO aureorum stipendio constituto vocatus. ³⁷ Leod. episc.] Erardum de Marca, a quo Aleander a. 1514. secretarius et cancellarius factus canoniciatque et praepositura donatus est.

clamabat non solum adversus Rhomanos, sed etiam, o nefarium facinus, in nos monachos declamabat et Patres Fratres Reverendos Magistros Nostros, Magistros et Regulatores fidei atque Formatores conscientiarum.

LVPOLDVS. quibus nullam esse conscientiam vulgo autumant.

HOCHSTRATVS. Verum ex tanto hoste præsidia nobis sunt: nam instructus §. 69. plurimis literis pontificum ad synagogas universitatum, ad regem, ad principes Germaniae his diebus advenit, haud dubium, ut est impotentis iræ, Luthero per Bullam et excommunicationem conculcata insultabit contumeliose, veteris illius opinionis reliquias profligabit, omnia librorum Lutheranorum exemplaria 10 igne abolebit.

LVPOLDVS. Io, erit in rem Impressorum, nova iterum excudent, quibus hinc promptiores invenient emptores, cum ferme cupiamus quæ vetita sunt percoscere.

LEVS. Claudendæ igitur videntur officinæ excusorii, ne in nostram per- §. 70. 15 niciem codices pleni iudicio multiplicentur, quibus debemus renatam eruditio- nem, a qua nobis tanta incommoda.

HOCHSTRATVS. Non omnino claudendæ, nam Dormisecure, Mammotrecti, Capreoli et huius generis Christiani autores parum multi sunt, horum numerum indies augendum curabimus; quamobrem nunc operam dant Rhomanenses, 20 ut nos autoritate etiam Cæsarea præficiant iudices libris ubique excudendis, ita ut sine nostro suffragio nihil prælis admittatur; hoc ingenio forte supprime- mus, immo extinguemus literas et posteritatem similem nobis reddemus, siquidem ad autorum naturam lectores propemodum demutantur.

LEVS. Vereor ne equites Germani in suis arcibus, quas habent munitis- §. 71. 25 simas, faciant excudi, tum bonas literas, tum nostræ tyrranidis criminationes; emptorem, si id fieret, saltem occultum nihil desiderabunt, et maiori tum odio nos gravabimur qui sic videmur nostra vitia magis ut lateant quam ut corri- gantur laborasse.

HOCHSTRATVS. Idem ego formido, nihilo tamen secius pertendantum 30 est, quoniam huius consilii si non autor, certe dux erit nobiscum Hieronymus ille Aleander, qui multis, ut scis, videtur in utraque lingua non omnino pessime doctus, sibi autem uni longe omnium doctissimus, adeo ut inter academicos Romæ quoties indulgetur genio, toties solus per integra sæpenumero convivia loquatur, non solum Latine, sed, quod paucorum est, multa Home- 35 rica subinde modulatur voce sonora, gesticulanti vultu sibique impotent-r blan- dienti, quamquam ad propositum argumentum raro qua profert quadrent. huic est ab omnibus consentiendum, huic ego quoque lampada trado, non tamen a curriculo nisi mortuus discessurus; hunc orabo, post me in arenam ingressus mea gesta confirmet. Subsidio mittam proximis diebus Ortvinum Graculum, §. 72.

40 præconem Theologorum, theologum ipsum, cui nunc tantum otii non est ut

² & P. F. Reuerendos M. N. 1. 2. ¹¹ Io] Hoc 2. ¹⁷ Dormisecuræ 2. 3. i. e. exemplaria libelli 'Dormi secure', quem adhuc frustra quæsivi. De Mammo- trecto vide h. art. Epp. O. V. tom. II. ¹⁸ Capreolus, Ioannes, Gallus, ord. præd. † 1444. cuius Commentaria in iv libb. Sententiarum Thomæ Aquinatis indicat Hain Repertor. n. 4410. Sed fortasse Hochstratus vult Angeli Capreoli, ord. Carmel. libellum Stella nuncupatum. cf. Hain n. 4407. ²³ denuntant. 1. ²⁴ arcibus] Ebernburgum et Steckelbergam vult, ubi Schœfferianis litteris impressi libelli pro- diisse ferebantur. Cf. Indic. bibliogr. Hutt. n. xxviii. ³⁷ lamp. tr.] i. e. partes meas Aleandro relinquam. cf. Lucr. de R. N. II. 79. Pers. sat. VI. 61. c. intpp.

adsit, nam ei accumbendum sine intervallo teneræ uxoreculæ, ferenti denuo ute-
§.73. rum mox parturitioni maturum. Adhærebit individuus sodalis Eccius noster,
quem quidam Lipsiensis sophista nominavit ob animi robur Keccium, qui ab
urbe reversus modo in Misnia suos triumphos ebuccinat, cuius modestia, for-
tissime Lee, quantum momenti attulerit ad prohibendam veritatem nemo nescit.⁵
Quid vultum ducis?

LEVS. Quod modestiam Eccii toties crepas, qui confidentia, audacia, temeritate Leum et Erostratum si non superat, certe feliciter aequat; ‘impudentiam Eccii’ dicendum puto.

HOCHSTRATVS. Non repugno, sed eadem est modestia, siquidem in scho-¹⁰
lis est summa modestia nullum tenere modum, qua dote abundet Eccius secun-
dum Erostratum, idque beneficio deae Pervicaciæ, quæ, relicto fratre suo Marte,
nostro se agmini commiscauit, præcipue mihi et pugnacissimo Eccio, cuius be-
neficio ille evasit disputatione Pannonica, Italica et Saxonica superior.

§.74. LVPOLDVS. Superior, ais, qui fuit Italiae Iudibrio, Pannonicus fastiditus,¹⁵
e gradu depulsus Saxonibus?

HOCHSTRATVS. Hebetes habes aures, qui me nihildum intelligis: etenim
revera superior fuit Eccius contentione, clamore, impudentia; adeo illi atque
mihi vincendi spem exacuit Pervicacia nostra, qua fervidus aliud atque aliud
§.75. certamen continuo depositit. Et quamvis mea gloria victo Capniione satis floreat,²⁰
tamen eum me postea in expugnando Hutteno profiteor, ut non ita mihi mul-
tum sit ex huius victoriæ laude repetendum.

LVPOLDVS. Quid, obsecro, commeruit?

HOCHSTRATVS. Ut in eum pessima exempla edantur.

LVPOLDVS. Quam ob rem?

HOCHSTRATVS. Quæris? In pontificem et, quod magis doleo, in me scri-
psit odiosissime, nihil veritus utriusque maiestatem multis ambos criminibus pa-
lam orbi reos agit; defendit ab Hermanno comite Nuenario Erostratum iamiam
§.76. imminentem, et pridem egresso Lovanium factus obviam, equo insidens, co-
mitatus duobus ministris sic me terruit, ut parum abasset quin conciderem⁹³⁰
metu. ‘Erostrate’ inquit ore et vultu truci et voce aspera, ‘nunc poenam lues,
nunc periisti, flagitium?’ admota interim manu gladio quo accinctus erat, ceu
iamiam percussurus, me vero exanimato et nescio quid parante deprecari et
forte fugam meditante, neque enim spem vidi salutis, subdit iterum ‘Persiste,
furcifer, non reddam ego quod commeritus es: meus enim ensis non debet³⁵
imbui tam vili sanguine; sed scias multorum gladios iamiam intentos in iugu-
lum tuum. periisti, certum est.’ et his dictis discessit, me multa excusante et
§.77. orante. Impune factum esse tantum facinus? nequaquam: malo vita carere quam
vivere inultus. quin ei mox dicam scribam collectis centum articulis ex illius
dialogis, et recusantem se ad diem sistere diris devovebo, autoritate Christi, et⁴⁰
confodiam telo excommunicationis.

LVPOLDVS. Profecto, ut nunc sunt mores, istis telis non vulnerantur,
sed irritantur, et vires triplices recipiunt adversarii ab ipsis petiti, quemadmo-
dum Diomedes post Pandari spicula in se contorta triplici robore donatus est,

¹ uxoreculæ] Ioannis Pfefferkorn, de quo adulterio non uno loco in Epp. O. V.
² Lipsensis 3. Keccium] Rœf. ⁴ modestia] Cf. supra §§. 36. 67. ⁵ monumēti 3.
⁷ Quod] Quid 2. Qd 1. audatia 1. ⁸ feliciter 3. ¹⁵ Pannon. etc.] Vindobo-
nensi, Bononiensi, Lipsiensi. Cf. Ecc. dedol. ²⁸ Hermano 2. ³¹ asperfa 1. 3.
³⁷ peristi 1. 2. 3. ⁴⁴ Iliad. V. 170. sqq.

ita hac tempestate quos obtuso fulmine vos Ioves furfuracii petitis, non tam conficitis quam lacessitis ad pugnam.

HOCHSTRATVS. Odiosus es nimium: quo autore aedes meis decretis relu- §. 78.
ctari? nescis quod etiam in publicis scholis, ubi ex professo pugnatur, neque
5 Magistri Nostri contra aequales habeant repugnandi facultatem? Invertis ordinem
hierarchicum: nos sumus lux mundi, vos tenebrae.

LVPOLDVS. Lucem funditis sic ut frigidi carbones.

HOCHSTRATVS. Opertus igitur peccatis es totus, qui me doces, Magistrum
Nostrum, adde et Inquisitorem haereticorum. Si Coloniam ventum fuerit, senties
10 quam grave mihi bilem movisse.

LEVS. Omissis iurgiis, Erostrate clarissime, de instituendo Triumpho
pergas.

HOCHSTRATVS. Bene mones: Breve apostolicum adnectam sententiae, qua §. 79.
me expetente Pontifex narrat Franciscum de Sickingen Ordini Prædicatorio in-
15 dixisse bellum, gravissimaque bella intulisse; quod non est, sed multa intermi-
natus est, nisi pacem ageremus, et indicia interim multa passim data, quam non
cedam malis, sed contra audentior eam: longe a me est veterum Monachorum
et Christianorum ignavia, qui maluerunt pati quam facere iniuriam. Præterea §. 80.
submittam Fratres qui pro concione Ovantes in consortium gaudiorum populum
20 invitent, qui novem dies supplicationum mihi victori impetrant, ut olim Cæsari
sunt decreti Gallis subactis, qui excentent meas virtutes, qui clament magno
boatu a me victimum haereticum pestilentissimum Reuchlinum, etiamsi sententia
mea personam haereseos non notet, adeoque ne rem quidem: reiecit enim li-
bellum ceu scandalosum, offensivum piarum aurium, ac non parum ipsis Iudæis
25 favorabilem, et, quod pene excidit, Germanice testabor in sententia haberi quod
libellus sit Iudaicus, id verbi enim singularem habet invidiam.

LEVS. Feret hoc aequo animo Franciscus de Sickingen?

§. 81.

HOCHSTRATVS. Ut ferat, nihil ad me, etiamsi persequetur nostram fa-
ctionem, etiamsi implicabuntur cives Colonienses eodem periculo: cuique enim
30 antiquior sit gloria sua quam publica salus; et existimas tu me commoveri dis-
crimine Fraterculorum et unius civitatulæ? Illuxit modo, Lee audacissime; reli-
qua Triumphi ne adornem, tempus prohibet. convocanda est tota Barbaries et
Superstitione et huius comes Hypocrisis; deinde fidissimis auxiliis honor haben-
dus videtur Arrogantiae, Invidiae, Sycophantiae, Calumniæ, Impudentiae, Perfidia-
35 Largitioni pravæ, quibus confisus tantam rem sedulo confeci: hodie Coloniam
Ovans ingrediar; tempus erit quando magna nec opinata gloria Erostratum elat-
tum videbis.

LVPOLDVS. Utinam olim elatus fuisses, et nunc otio frueremur.

§. 82.

HOCHSTRATVS. Ad Triumphum, Eduarde Lee, convocaberis. interim vale.

40 LEVS. Et tu, Erostrate optime, in perniciem et malum bonis omnibus.

LVPOLDVS. Hui! caudam trahit.

LEVS. Erostrate!

¹ Iovem pistorem (*Ovid. Fast. VI.* 350. 394.) novi, furfuraceum non novi: *Ioves* h. l. nominantur prædicatores quasi plebeula divi, *furfuracei* a saccis suis panariis, ut alias siue a caseis casearii.   nos 3.   ² quam 2.   ⁶ Cf. evang. sec. *Ioann. VIII.* 12. et passim.   ⁹ haeretic. 1. 2. 3.   ¹³ adnectu 2. adiectu 3. adiectum 1. 4.   ¹⁶ 'Tu ne cede malis, sed contra audentior ito' *Verg. Aen. VI.* 95.   ²⁰ Cf. *Suet. Iul. 24. i. f. Cæs. B. G. II.* 35. IV. 38.   ²³ personam h. non n.] sed librum tantum, i. e. Speculum oculare, ut Parisienses notarant.   ²⁵ excidit] accedit 1.

HOCHSTRATVS. Canis est Anglus, si nescis. quin abimus.
LVPOLDVS. I præ, sequar.

§.83. Sed heus tu, Hogostrate, vereor nimium ne Triumphum ante victoriam adornes.

HOCHSTRATVS. Quid hic mihi terrorem novum prædicas, vel quodnam s monstrum alis? num nova paranda Victoria? nondum prostratus Reuchlinus?

LVPOLDVS. Haud quaquam, Hogostrate.

HOCHSTRATVS. Quid obstat autem?

LVPOLDVS. Has huc usque literas nolui ostendere tibi, quibus ad me perscriptum a diffinitiva sententia provocasse Reuchlinum ad summum Pontificem ¹⁰ et sedem Apostolicam, causamque quam tot annis egisti tam belle, aliis duobus commissam, solenne interpositum ad hæc interdictum, ne tu quicquam per literas innoves, multo minus ne triumphes. cave igitur, Hogostrate, ne gaudium tuum præproperum in luctum extremum vertatur.

HOCHSTRATVS. Inania sunt hæc; tu vale et abi, ne lætitiam meam sub- ¹⁵ ito aliquo mœrore interturbes.

IN LEONEM X.
SIMONIS SVCCESOREM
MOMVS.

Cui fidas causæ post hac, vilissima fratum 20
Fex ubi corrupta cuncta Leone potest?
Ecce modo oppressa Capnion damnatur aperte
Iusticia heu, fidei sic, Leo, pascis oves?
Hoc quis sperasset, cum Romæ calculus omnis
Candidus et felix pro Capnione fuit, 25
Cum sua iurati pariter suffragia patres
Octo bisque decem continuata dabant,
Summissaque ferox crista adversarius ipse
Semianimis trepida solvit ab urbe fuga?
A fama atque omni penitus deiectus honore 30
In Claustum rediens, corde stupente, suum
Tunc puduit damnare Reum, Speculumque per urbem
Concessum excludi tunc Oculare fuit;
Tunc et Spirensis sententia præsulis æqua
Inque vicem Hochstrati lis reprobata fuit. 35
At postquam hæc hominum, Leo, mendicabula iam vis
Pro te, pro vitiis ipse latrare tuis,
Omnia versa, nefas nunc fas, iniuria ius est,
Integer atque insons cogiturn esse nocens.

¹ HOCHSTRATVS. omis. 1.3. ² Hic finit dialogus addito verbo FINIS. in 1.3.4. nisi quod in 1. sequuntur 7 versus ERRATA et in 3. epilogus Velami Alani paullo post repetendus. Sequentem §. 81. cum carmine adiecto non nisi 2. habet. Quæ sequuntur omnia omisit 4. ³ ne Tr.] cf. vol. II. p. 318. v. 16. ⁵ prædica? uel 2. ¹⁰ preuocaffe 2. ¹⁷ Hæc carmina (IN LEONEM et AD LECTOREM) non nisi in 2. extant. ³² REVVM, 2. ut oculis quasi REVCHLINVM adpareret.

Octo et viginti nunc sacramenta Leoni
 Patrum pro nullo pondere spreta tibi;
 Pontifici Spiræ nec parcitur, inclitus ille
 24 Sit quamvis genere, et religionis honor:
 Scilicet ut vulgus Bernensi obnoxius igni
 Quosque sua rabie sævitiaque premat,
 Nec posthac tutum sit voce capessere Christum,
 Seu fidei ingenue de ratione loqui;
 Ut pereant iterum linguae paulo ante renatae,
 Nec merces studiis æqua sit ulla bonis,
 Et perdat reducem mœrens ecclesiae solem
 32 Denuo, et æterno nox tegat astra situ,
 Et veri omnino restincta luce ferantur
 Omnia cum cæco cæca Leone suo,
 Et tantum Hochstratos cruce dignos sæcula nostra
 36 Et Pepericornos, perdita monstra, gemant,
 Inque tuo Ortwinos genitos, Daventria, monte
 A Monachis quos, scis, alba cuculla tegit:
 Condemnas prave (videt id Leo Talpa) libellum
 40 Hoc facto furiis gratificando tuis,
 Quarum opera adversus doctos utare, piosque,
 Quorum libertas est odiosa tibi.
 Haccine tu Christi vis fronte Vicarius esse,
 44 Haccine successor consimilisque Petri?
 Hoc, precor, est animam commisso impendere ovili?
 Hoc, rogo, Pastorem est an magis esse Lupum?
 Pascere non hoc est, hoc est depascere Christi,
 48 Sic vexare, Leo Relligiose, gregem.
 Sed taceant omnes, tua consummata potestas
 Hæc est ut nullo more modoque ruas,
 Nec superos metuens ullos nec Tartara solus
 52 Blandiris nimium hic, ah Leo, tute tibi.
 Supprimere iniuste, summi hæc est nulla potestas
 Pontificis, verum hæc vis furiosa, Leo, est.

VIVE CAPNION.

INTERLOCVTORES AD LECTOREM.

Ambitiosa rudis dominatur gloria vulgi,
 Imperat ipsa simul nobis avaritia,
 Pectora livor agit, Veneri procumbimus ultro;
 4 Nil nostræ nisi sunt verba neglecta preces.
 Insuper ecce frequens buccas gula nutrit obesas,
 Et procul a nostra est relligione fides.
 Ingeniis tandem cum desit gratia nostris,
 8 Miscemus claris iurgia crebra viris.

³⁷ Ortuuinos 2. Cf. Ep. O. V. II. 62. (quæ ultima est in principe alterius voluminis editione.) ³⁹ Talpal] oculis captus, cæucus, iudicii non sani. ceterum Leonem X. ipsis oculis laborasse constat. cf. vol. V. pag. 169. §. 4.

Cætera nec retulisse opus est, diverbia cernis,
 Vita quibus nostra est effigiata levis.
 Hæc lege, comperies, Christo, nos, chare, ministros,
¹² Contempto, lector, Veiovis esse. Vale.

NOVARVM RERVM STVDIOSIS,

5

Velamus Alanus S. D.

Nova quæ nunc sunt, ut omnium interest ea maxime nota esse, lubens exponam. Venit his diebus Hieronymus Aleander, vir sua opinione longe maximus, non solum propter linguas, quas eximie callet, Si quidem hebraea illi vernacula est, græca a puer illi coaluit, latine autem didicit, diutina professione,¹⁰ sed etiam admirabilis sibi videtur ob antiquitatem generis, Nam Iudæus natus est, quæ gens immodice gloriatur de Abraham, vetustissimo se originem ducere, An autem baptisatus sit, nescitur, Certum est eum non esse pharisæum, quia non credit resurrectionem mortuorum, quoniam vivit perinde atque cum corpore sit totus semel periturus, adeo nullum a se pravum affectum abstinet, usque¹⁵ ad insaniam iracundus est, quavis occasione furens, impotentis arrogantiæ, avaritiae inexplebilis, nephandæ libidinis et immodice summum glorie mancipium, quamquam mollior est quam qui possit elaborato stylo parare gloriam, et peior, quam qui vel conetur in argumento honesto. At illi, ne nescias, cessit fœlicissime simulata defectio ad Christianos. Nactus enim hic est ansam adoptatam illustrandi Mosi sui et obscurandi Christi gloriam, quæ hoc seculo cepit florescere, flaccescente superstitione et pestiferis hominum traditiunculis. Itaque instructus literis pontificiis nuper venit perditurus, quantum potest, optima quæque. Id vos candidi lectores scire volui. Valete.

Hæc affixa fuerunt Coloniae, Dominica post
 omnium sanctorum, M. D. XX.

25

²¹ Veiovis] *vult* Plutonis s. Zabuli, falsi dei.⁵ Hic epilogus non nisi in 3. legitur, superiori §. 82. post v. FINIS subiectus.
²⁵ Dom. post. omn. s.] i. e. die 4. Nov.